

**ХМЕЛЬНИЦЬКА ОБЛАСНА РАДА
ХМЕЛЬНИЦЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ УПРАВЛІННЯ ТА ПРАВА
ІМЕНІ ЛЕОНІДА ЮЗЬКОВА**

ЗАТВЕРДЖЕНО
Рішення методичної ради університету
Травня 2023 року,
протокол №.

Перша проректорка, голова методичної
ради університету, кандидатка наук з
державного управління, доцентка

_____ Ірина КОВТУН

2023 року

М.П.

НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНІ МАТЕРІАЛИ
з навчальної дисципліни
«ЦИВІЛЬНЕ ПРАВО»
(частина друга)
для підготовки на першому освітньому рівні
здобувачів вищої освіти ступеня бакалавра
за спеціальністю 081 Право
галузі знань 08 Право
за заочною формою навчання

Розробники навчально-методичних матеріалів – викладачі кафедри:

Завідувачка кафедри цивільного права та процесу, докторка юридичних наук,
професорка

_____ С. Д. Гринько

Доцентка кафедри цивільного права та процесу, докторка філософії з права,
_____ М.І. Ромась

Схвалено кафедрою цивільного права та процесу
протокол № 11 від 04 травня 2023 року

Завідувачка кафедри _____ С.Д.Гринько
04 травня 2023 року

Декан юридичного факультету

_____ В.М. Захарчук
04 травня 2023 року

Погоджено методичною радою університету ____ 2023 року, протокол № .
Голова методичної ради _____ І.Б. Ковтун
____ 2023 року

Обліковий обсяг навчально-методичних матеріалів – 3,09 ум.др.арк.

Оновлення навчально-методичних матеріалів:

завідувачка кафедри цивільного права та процесу,
докторка юридичних наук, професорка
29 серпня 2024 року

Світлана ГРИНЬКО

доцентка кафедри цивільного права та процесу,
докторка філософії з права
29 серпня 2024 року

Марія РОМАСЬ

Рішення кафедри цивільного права та процесу
29 серпня 2024 року, протокол №1.

Завідувачка кафедри цивільного права та процесу,
докторка юридичних наук, професорка
29 серпня 2024 року

Світлана ГРИНЬКО

ЗМІСТ

Стор.

1.	Структура вивчення навчальної дисципліни	–	
1.1.	Тематичний план навчальної дисципліни	–	5
1.2.	Лекції	–	7
1.3.	Семінарські заняття	–	10
1.4.	Самостійна робота студентів^	–	27
	1.4.1. Завдання на самостійну роботу студентів на V – СЕМЕСТР		27
	1.4.2. Завдання на самостійну роботу студентів на VI – СЕМЕСТР		28
1.5.	Курсова робота	–	29
1.6.	Підсумковий контроль	–	31
2.	Схема нарахування балів	–	35
3.	Рекомендовані джерела	–	56
4.	Інформаційні ресурси в Інтернеті	–	49

1. Структура вивчення навчальної дисципліни

1.1. Тематичний план навчальної дисципліни

№ теми	Назва теми	Кількість годин											
		Денна форма навчання						Заочна форма навчання					
		Усього	у тому числі					Усього	у тому числі				
			Лекції	Сем. (прак.)	Лабор.	Ін.зав.	СРС		Лекції	Сем.	Лабор.	Ін.зав.	СРС
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
23.	Загальні положення про договірне зобов'язання	18	4	4			10	18	1	1			16
24.	Захист цивільних прав учасників договірної зобов'язання	16	4	4			8	16	1	1			14
25.	Зобов'язання з договору купівлі-продажу	26	8	8			10	26	2	2			22
26.	Зобов'язання з договорів дарування, ренти та довічного утримання (догляду)	18	4	4			10	18	2				16
27.	Зобов'язання з договорів про передачу майна у користування	22	6	6			10	22	2	2			18
28.	Зобов'язання з договорів про виконання робіт	16	4	4			8	16	2				14
	ЗАЛІК												
29.	Зобов'язання з договорів про надання послуг	6	1	1			4	6	2				4
30.	Зобов'язання з договорів про надання транспортних та експедиційних послуг	14	5	3			6	14	2				12
31.	Зобов'язання з договорів зберігання та охорони	10	2	2			6	10	2				8

32.	Зобов'язання з договору страхування	12	2	4			6	12	2				10
33.	Зобов'язання з договорів доручення, комісії, управління майном	16	4	4			8	16	2	2			12
34.	Зобов'язання з договорів про надання фінансових послуг	13	4	2			7	13	2				11
35.	Зобов'язання з правочинів щодо розпорядження майновими правами інтелектуальної власності	14	2	4			8	14	2	2			10
36.	Зобов'язання з договору про спільну діяльність	8	2	2			4	8					8
37.	Загальні положення про недоговірне зобов'язання	11	2	2			7	11	2	2			7
38.	Зобов'язання з відшкодування шкоди	20	6	6			8	20	2	2			16
	ЕКЗАМЕН												
	Всього годин	240	60	60			120	240	28	14			198

1. 2. Лекції

№ з/п	Назва і план теми	Кількість годин	
		Денна форма	Заочна форма
1	2	3	4
23.	<i>Загальні положення про договірне зобов'язання</i>	4	1
23.1.	Поняття та функції цивільно-правового договору.		
23.2.	Види цивільно-правового договору.		
23.3.	Зміст цивільно-правового договору.		
23.4.	Укладення цивільно-правового договору.		
23.5.	Зміна та припинення цивільно-правового договору.		
24.	<i>Захист цивільних прав учасників договірнього зобов'язання</i>	4	1
24.1.	Поняття та особливості захисту цивільних прав учасників договірних зобов'язань.		
24.2.	Способи захисту цивільних прав учасників договірних зобов'язань.		
24.3.	Форми захисту цивільних прав учасників договірних зобов'язань.		
24.4.	Заходи цивільно-правової відповідальності за порушення договірнього зобов'язання.		
24.5.	Підстави звільнення від відповідальності за порушення зобов'язання.		
25.	<i>Зобов'язання з договору купівлі-продажу</i>	8	2
25.1.	Поняття, елементи та зміст договору купівлі-продажу.		
25.2.	Договір роздрібної купівлі-продажу.		
25.3.	Договір поставки.		
25.4.	Договір постачання енергетичними та іншими ресурсами через приєднану мережу.		
25.5.	Договір контрактації сільськогосподарської продукції.		
25.6.	Договір міни (бартеру).		
26.	<i>Зобов'язання з договорів дарування, ренти та довічного утримання (догляду)</i>	4	2
26.1.	Поняття, елементи, зміст та види договору дарування.		
26.2.	Поняття, елементи, зміст та види договору ренти.		
26.3.	Поняття, елементи та зміст договору довічного утримання (догляду).		
27.	<i>Зобов'язання з договорів про передачу майна у користування</i>	6	2
27.1.	Поняття, елементи та зміст договору найму (оренди).		
27.2.	Договір прокату.		
27.3.	Договір найму (оренди) земельної ділянки.		
27.4.	Договір найму (оренди) будівлі та іншої капітальної споруди.		
27.5.	Договір оренди транспортних засобів.		
27.6.	Поняття, елементи та зміст договору лізингу.		
27.7.	Поняття, елементи та зміст договору найму житла.		
27.8.	Договір позички.		
28.	<i>Зобов'язання з договорів про виконання робіт</i>	4	2

28.1.	Поняття та юридична природа договору підряду.		
28.2.	Елементи договору підряду.		
28.3.	Зміст договору підряду.		
28.4.	Припинення договору підряду.		
28.5	Окремі види договору підряду.		
29.	<i>Зобов'язання з договору про надання послуг</i>	2	2
1.	Поняття, правова природа та види зобов'язань щодо надання послуг.		
2.	Загальна характеристика договору про надання послуг.		
30.	<i>Зобов'язання з договорів про надання транспортних та експедиційних послуг</i>	4	2
1.	Поняття, правова природа та види транспортних зобов'язань.		
2.	Договір перевезення вантажу.		
3.	Особливості укладення та виконання окремих видів договору перевезення вантажу.		
4.	Договір перевезення пасажирів і багажу.		
5.	Договір транспортного експедирування.		
31.	<i>Зобов'язання з договору зберігання та охорони</i>	2	2
1.	Поняття, правова природа та види зобов'язань з договору зберігання.		
2.	Загальна характеристика договору зберігання.		
3.	Особливості укладення та виконання окремих видів договору зберігання.		
4.	Поняття та правова природа договору охорони. Види договору охорони.		
32.	<i>Зобов'язання зі страхування</i>	2	2
1.	Поняття, правова природа, форми та види зобов'язань зі страхування.		
2.	Основні страхові поняття.		
3.	Договір страхування.		
4.	Укладання договору страхування.		
5.	Припинення договору страхування.		
33.	<i>Зобов'язання з договорів доручення, комісії, управління майном</i>	2	2
1.	Поняття, правова природа та види зобов'язань про надання юридичних послуг.		
2.	Договір доручення.		
3.	Договір комісії.		
4.	Договір управління майном.		
34.	<i>Зобов'язання з договорів про надання фінансових послуг</i>	4	2

1.	Договір позики.		
2.	Кредитний договір.		
3.	Договір банківського вкладу.		
4.	Договір банківського рахунка.		
5.	Договір рахунка умовного зберігання (ескроу).		
6.	Договір факторингу.		
7.	Загальні положення про розрахунки.		
35.	<i>Зобов'язання з правочинів щодо розпорядження майновими правами інтелектуальної власності</i>	2	2
1.	Ліцензія на використання об'єкта інтелектуальної власності.		
2.	Ліцензійний договір.		
3.	Договір про створення на замовлення і використання об'єкта права інтелектуальної власності.		
4.	Договір про передавання виключних майнових прав інтелектуальної власності.		
36.	<i>Зобов'язання з договору про спільну діяльність</i>	2	
1.	Договір про спільну діяльність.		
2.	Договір простого товариства.		
37.	<i>Загальні положення про недоговірне зобов'язання</i>	2	2
1.	Поняття та правова природа недоговірних зобов'язань.		
2.	Загальна характеристика видів недоговірних зобов'язань та їх функції.		
3.	Зобов'язання з односторонніх правочинів та з дій у чужому інтересі.		
5.	Зобов'язання із публічної обіцянки винагороди без оголошення конкурсу.		
6.	Публічна обіцянка нагороди за результатами конкурсу.		
7.	Інші види недоговірних зобов'язань		
38.	<i>Зобов'язання із відшкодування шкоди</i>	6	2
1.	<i>Поняття та елементи зобов'язань із відшкодування шкоди.</i>		
2.	Поняття та види зобов'язань внаслідок завдання шкоди правомірною поведінкою.		
3.	Поняття, види та елементи зобов'язань внаслідок завдання шкоди протиправною поведінкою.		
4.	Підстава та умови виникнення зобов'язань внаслідок завдання шкоди протиправною поведінкою.		
5.	Способи відшкодування шкоди.		
6.	Підстави звільнення від обов'язку відшкодування шкоди, завданої протиправною поведінкою.		
7.	Характеристика окремих видів зобов'язань внаслідок завдання шкоди протиправною поведінкою.		

1.3. Семінарські заняття

Семінарське заняття 1

Тема 23. Загальні положення про договірне зобов'язання.

Тема 24. Захист цивільних прав учасників договірних зобов'язань

1. Поняття, функції та значення цивільно-правового договору.
2. Класифікація та види договорів у цивільному праві.
3. Зміст договору. Тлумачення змісту договорів.
4. Укладення договору: стадії укладення договору, момент укладення, форма договору.
5. Зміна та пролонгація договору.
6. Припинення та розірвання договору.
7. Поняття та особливості захисту цивільних прав учасників договірних зобов'язань.
8. Способи захисту цивільних прав учасників договірних зобов'язань. Аналіз статей 16, 19, 611 ЦК України.
9. Форми захисту цивільних прав учасників договірних зобов'язань.
10. Юрисдикційна (судовий та адміністративний порядок захисту).
11. Неюрисдикційна. Самозахист. Заходи оперативного впливу.
12. Заходи цивільно-правової відповідальності за порушення договірних зобов'язань.
13. Підстави звільнення від відповідальності за порушення зобов'язання.

Ситуативні завдання

Вирішіть задачі:

Задача № 1

Душкін, який проживає у м. Івано-Франківську, надіслав своєму знайомому Орзіху листа із пропозицією придбати у нього рояль за 500 грн., який Орзіх виявив бажання купити, коли гостював у Душкіна. Знаючи, що час поштового обігу між Івано-Франківськом та Львовом становить у середньому 4-6 днів, Душкін встановив 10-денний строк для відповіді на свою пропозицію з моменту одержання листа Орзіхом.

Одержавши 5 травня листа, Орзіх через 2 дні відправив зустрічного листа, у якому повідомляв, що приймає пропозицію. Душкін отримав відповідь 19 травня. Вважаючи відповідь такою, що прийшла із запізненням, Душкін не відреагував на неї, та продав рояль іншому покупцеві.

Приїхавши до Івано-Франківська за роялем, Орзіх дізнався, що його вже продано. У зв'язку із цим Орзіх звернувся до суду з позовом про відшкодування заподіяних йому збитків невиконанням договору.

Чи підлягає позов Орзіха задоволенню?

Задача № 2

ТЗОВ «БАРС», ТЗОВ «Ірина» та польська фірма «Лех» підписали попередній договір про створення спільного підприємства в 2016 р. Відповідно до укладеного договору кожна із сторін до грудня 2016 р. повинна була підготувати необхідні документи та провести взаємну аудиторську перевірку.

До призначеного терміну «Ірина» та «Лех» виконали всі зобов'язання, але не змогли підписати засновницький договір та статут внаслідок неготовності «БАРСу», який пізніше взагалі відмовився бути співзасновником СП. У зв'язку з цим були затрачені додаткові кошти на пошук виробничих площ.

Відповідно до договору «Ірина» та «Лех» звернулися з претензією до «БАРСу» про стягнення неустойки та відшкодування понесених витрат. Відповідь на претензію своєчасно не надійшла і сторони звернулись з позовом до господарського суду.

Суддя у прийнятті позову відмовив. Чи правильно поступив суддя? Що є підставами виникнення зобов'язань?

Задача № 3

Єлісеєв мав намір купити чи найняти гараж. Він дізнався, що у зв'язку з від'їздом за кордон Якімов здає в оренду гараж на два роки. Єлісеєв одразу ж зустрівся з Якімовим, і останній сказав Єлісеєву, що через три дні він може поставити у гараж свою автомашину. На питання про оплату Якімов відповів, що це для нього не важливо і вони домовляться.

Через три дні Якімов подзвонив Єлісеєву по телефону і повідомив, що обставини змінилися і він здати гараж не може, оскільки гараж хоче зняти його близький друг.

Єлісеєв звернувся до суду. У своїй заяві він вказав, що Якімов відмовився від укладеного договору без поважних причин. Тому Єлісеєв просить суд зобов'язати останнього передати йому гараж у користування строком на два роки.

Вирішіть справу.

Задача № 4

Між Бліновим та Петровим був укладений договір на пошив чоловічого костюма із матеріалу замовника - Блінова. У договорі сторони визначили строк виконання – 2 місяці.

Через 1,5 місяці Блінов довідався, що Петров ще не починав виконувати замовлення та порушив питання про розірвання договору. Петров з цим не погодився та пояснив, що затримка відбулась через його хворобу, від якої він планує одужати найближчим часом і тоді буде кроїти матерію. Петров також стверджував, що без його згоди договір не може бути розірваний, оскільки законодавство забороняє односторонню відмову від договору.

Блінов звернувся за порадою до юридичної консультації. Яку пораду слід дати Блінову?

Задача 5

При укладанні договору на постачання теплової енергії у вигляді пари за спільною згодою сторін у договір було включено умову про те, що усі спори між сторонами будуть вирішуватися тільки шляхом переговорів без звернення до господарського суду або до інших органів.

Протягом декількох місяців обидві сторони належним чином виконували свої обов'язки за договором, проте надалі споживач став систематично затримувати оплату поставленої йому теплоенергії. Оскільки безпосереднє звернення до споживача не дало жодного результату, енергопостачальна організація звернулася до господарського суду з позовом про сплату штрафних санкцій, передбачених правилами подачі теплової енергії.

У запереченні на позовну заяву споживач просив господарський суд провадження у справі припинити, посиляючись на пункт договору, що виключає можливість звернення до господарського суду.

Чи буде прийнято позов до розгляду? Як повинен вчинити господарський суд, якщо б у договорі містилася вказівка про те, що спори між сторонами передаватимуться на розгляд третейського суду, але конкретний третейський суд не визначено?

Задача 6

Згідно з договором контрактації колективне сільськогосподарське підприємство повинно було продати заготконторі у серпні 18 т огірків (по 6 т кожної декади), а цукровому заводу у вересні — 500 т буряків. У зв'язку з тим, що КСП свого зобов'язання

не виконало, заготконтора та цукровий завод звернулися до суду з позовом про стягнення на їх користь неустойки та збитків з колективного сільськогосподарського підприємства.

Заперечуючи проти позову, голова КСП зазначив: по-перше, огірки загинули внаслідок сильного граду, який пошкодив 20 серпня всі посіви; по-друге, підприємство не могло виконати зобов'язання щодо здачі буряка у зв'язку з пошкодженням його городніми шкідниками у червні на площі 15 га.

Місцевий суд у позові відмовив, посилаючись на ст. 614 ЦК України. У скарзі завод зазначив, що колективне сільськогосподарське підприємство мало можливість запобігти загибелі посівів, своєчасно обробивши їх отрутохімікатами. Не погодилася з рішенням суду і заготконтора.

Розгляньте доводи сторін. Чи є підстави для звільнення КСП від відповідальності?

Методичні вказівки

Ключовими термінами, на розумінні яких базується засвоєння навчального матеріалу теми, є : договір, консенсуальний договір, реальний договір, односторонній договір, двосторонній (взаємний) договір, договір на користь третьої особи, основний договір, попередній договір, договір приєднання, непоіменовані (нетипові) договори, публічний договір, зміст договору, істотні умови договору, звичайні умови договору, випадкові умови договору, оферта, оферент, акцепт, акцептант, пролонгація договору, охорона цивільних прав, захист цивільних прав, заходи відповідальності, звільнення від відповідальності, форс-мажор.

Під час вивчення зазначеної теми потрібно з'ясувати поняття договору, види договорів в цивільному праві, зміст договору.

З метою глибокого засвоєння навчального матеріалу при самостійному вивченні теми студенту варто особливу увагу зосередити на положеннях таких нормативних актів:

Цивільного Кодексу України;

Закон України від 22.05.2003 р. № 851-IV «Про електронні документи та електронний документообіг»;

Закон України від 05.10.2017 р. № 2155-19 «Про електронну ідентифікацію та електронні довірчі послуги».

Про третейські суди : Закон України від 11.05.2004 року № 1701-IV,

Про медіацію: Закон України від 16.11.2021 року № 1875-IX.

А також ознайомитись із

Єдиним державним реєстром судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua>

Про відповідальність за несвоєчасне виконання грошових зобов'язань: Закон України від 22.11.1996 р. *Відомості Верховної Ради України*. 1997. № 5. Ст. 28.

Про практику розгляду судами цивільних справ за позовами про відшкодування шкоди: Постанова Пленуму Верховного Суду України № 6 від 27 березня 1992 року.

Про практику розгляду цивільних справ за позовами про захист прав споживачів: Постанова Пленуму Верховного Суду України № 5 від 12.04.96.

Про судову практику розгляду цивільних справ про визнання правочинів недійсними: постанова Пленуму Верховного Суду України від 06.11.2009 року № 9.

Семінарське заняття 2

Тема 25. Зобов'язання з договору купівлі-продажу

Питання для усного опитування та дискусії

1. Поняття та юридичні ознаки договору купівлі-продажу
2. Елементи договору купівлі-продажу.
3. Зміст договору купівлі-продажу

4. Поняття та істотні умови договору роздрібної купівлі-продажу.
5. Сторони та форма укладення договору роздрібної купівлі-продажу.
6. Аналіз Закону України «Про захист прав споживачів».
7. Особливості укладення договору роздрібної купівлі-продажу. Публічна оферта.
8. Види договору роздрібної купівлі-продажу. Електронні договори купівлі-продажу.
9. Договір поставки.
10. Договір контрактації сільськогосподарської продукції.
11. Договір постачання енергетичними та іншими ресурсами через приєднану мережу.
12. Договір міни (бартеру).

Ситуативні завдання

Вирішіть задачі:

Задача 1

Між Васильєвою та Кучеренко було укладено договір про намір у майбутньому укласти договір купівлі-продажу квартири (письмовий, не нотаріально посвідчений), відповідно до якого Васильєва передала Кучеренко 1000 доларів США. Пізніше у Васильєвої потреба у купівлі квартири відпала, вона звернулася до Кучеренко з вимогою про повернення авансової суми в розмірі 1000 доларів США, але остання повернути гроші відмовилася, оскільки, на думку Кучеренко, кошти були сплачені як завдаток, а тому поверненню не підлягають.

Васильєва звернулася в суд з позовом до Кучеренко про визнання недійсним договору про наміри укласти договір купівлі-продажу та стягнення коштів, що були передані за договором про наміри укласти договір купівлі-продажу.

Вирішіть спір.

Задача 3

Подружжя Модол, звертаючись до суду з позовом, вказали, що між ними та відповідачкою Грім фактично був укладений договір купівлі-продажу житлового будинку. Вони зазначали, що досягли згоди з усіх істотних умов договору та частково його виконали. Зокрема, подружжя сплатило вартість будинку, що підтверджується розпискою, а Грім, у свою чергу, передала їм ключі від будинку. Посвідчити договір нотаріально домовились пізніше, після отримання Грім свідоцтва про право на спадщину за законом.

Однак, у подальшому Грім відмовилась нотаріально посвідчувати договір. Тому подружжя Модол просили визнати договір купівлі-продажу даного житлового будинку дійсним з моменту його фактичного укладення та передачі грошей за нього.

Чи визнає суд такий договір купівлі-продажу дійсним? Відповідь обґрунтуйте.

Задача 4

Між Молдованом та Ковбасюком 23 березня 2019 року було укладено договір купівлі-продажу частини будинку. Роля звернувся до суду про визнання даного договору недійсним, посилаючись на те, що він є власником іншої частини будинку і його переважне право купівлі частки у праві спільної часткової власності порушено, повідомленням його про продаж частини будинку за 3 дні до укладення договору купівлі-продажу між Молдованом та Ковбасюком по телефону.

Вирішіть спір.

Задача 5

09.10.2018 року громадянка Черненко придбала у магазині «Світ Хутра» шубу, чорного кольору, з хутра бобра, вартістю 5 400 грн., з гарантійним терміном 6 місяців, що підтверджується товарним чеком. При огляді шуби в магазині недоліків не виявила. З початком сезону Черненко виявила, що шуба була виготовлена з хутра кролика.

09.12.2018 року вона звернулася до магазину з вимогою про повернення коштів, але їй було відмовлено, а відповіді на письмову претензію вона не отримала. Вважаючи, що було порушено її право на повну та правдиву інформацію про виріб, Черненко звернулася в суд з позовом про розірвання договору купівлі - продажу та повернення коштів.

Вирішіть спір.

Задача 6

16 листопада 2018 року Маковецький купив в універмазі «Л» костюм та черевики, попередньо примірявши їх та уважно оглянувши. Прийшовши додому, Маковецький знову став приміряти костюм, але фасон та колір костюма йому не сподобалися. Порадившись з дружиною, Маковецький вирішив обміняти костюм. Костюм Маковецький більше не одягав. 20 листопада, повертаючись з роботи, він спіткнувся на сходах, а потім виявив, що у одного із нових черевиків відривається підошва. 21 листопада Маковецький прийшов до універмагу з вимогою обміняти костюм, а за черевики повернути гроші.

Продавець обміняти костюм відмовилася, посилаючись на те, що костюм є доброякісним, відповідного розміру та жодних поважних причин для обміну немає. Що стосується черевиків, то вона погодилася їх обміняти на іншу пару.

Які права має покупець у випадку виявлення у придбаному взутті дефектів виробничого характеру? Вирішіть спір.

Задача 7

Осокін 20 травня 2017 року придбав автомобіль «Ланос» у ТОВ «А» з розстрочкою платежу на 2 роки. 20 вересня 2018 року автомобіль був викрадений з подвір'я будинку, в якому проживав Осокін. За фактом крадіжки було порушено кримінальну справу. На період розслідування злочину та розшуку автомобіля Осокін припинив сплату періодичних платежів, а згодом, оскільки автомобіль так і не було знайдено, відмовився їх сплачувати взагалі та зажадав повернення вже сплаченої суми. ТОВ «А», вважаючи дії Осокіна неправомірними, звернулось до суду з позовною заявою про стягнення з нього суми несплачених платежів у розмірі 18 тис. грн. та пені у розмірі 1 325 грн.

Хто несе ризик випадкової загибелі майна за договорами купівлі-продажу у розстрочку? Коли виникає право власності на майно, придбане за договорами купівлі-продажу у розстрочку? Вирішіть справу.

Задача 8

Відділ охорони здоров'я виконавчого комітету Смілянської міської ради уклав з ТОВ «Трейд Інвест Лімітед» договори про поставку виробів медичного призначення.

Після проведення детального огляду поставленої продукції 03.01.2019 року представниками відділу охорони здоров'я Виконавчого комітету Смілянської міської ради було виявлено ряд недоліків продукції, а саме відсутність частини технічної документації, відсутність деяких комплектуючих, а також невідповідність технічним параметрам частини поставленої продукції по договору.

Після відмови ТОВ «Трейд Інвест Лімітед» замінити товар або усунути недоліки, відділ охорони здоров'я Виконавчого комітету Смілянської міської ради подав до суду позов про визнання договору поставки недійсним, оскільки він не був спрямований на реальне настання правових наслідків.

Чи правильний спосіб захисту обрав позивач? Які позиції Великої Палати Верховного Суду щодо ознак фіктивного правочину? Вирішіть спір.

Задача 9

Фермерське господарство (ФГ) доставило на м'ясокомбінат 30 голів молодняку крупної рогатої худоби. Комбінат провів убій худоби тільки через 5 днів, причому всі ці дні худоба не отримувала кормів. Внаслідок цього ФГ було завдано шкоди на суму 15 320 грн. від зменшення худобою ваги. На цю суму ФГ оформило позов до м'ясокомбінату та передало його до суду, який повністю задовольнив позов.

М'ясокомбінат у своїй апеляційній скарзі повідомив, що ФГ порушило Положення про порядок укладення та виконання договорів контрактації сільськогосподарської продукції, що виявилось у непогодженні з м'ясокомбінатом графіку доставки худоби, і це лишило комбінат можливості своєчасно прийняти доставлену худобу.

Чи підлягає задоволенню апеляційна скарга м'ясокомбінату? Вирішіть справу.

Задача 10

29 січня 2019 року співробітниками Шепетівського РЕМ було виявлено крадіжку електроенергії у домоволодінні Черкаського шляхом підключення прихованої електророзетки до мереж електропостачальника поза електrolічильником з використанням електроенергії без обліку та шляхом підключення автотрансформатора до лічильника зі зміною фаз для скручування показів лічильника у зворотній бік.

Які правові наслідки виникають у такій ситуації?

Задача 11

Волинський є власником квартири у м. Хмельницький. Разом з Волинським у квартирі проживає його дружина.

Між АТ «Хмельницьктеплокомуненерго» та Волинським було укладено договір про тепло-, водопостачання та водовідведення зазначеної квартири. У період з 1 листопада 2018 року по 1 жовтня 2019 року утворилась заборгованість по оплаті за тепло-, водопостачання та водовідведення, зокрема: за опалення та підігрів води 7095 гр.80 коп., за воду та водовідведення 868 гр.89 коп.

АТ «Хмельницьктеплокомуненерго» звернулось до суду про солідарне стягнення з Волинського та його дружини заборгованості за тепло-, водопостачання та водовідведення у сумі 7 964 гр. 69 коп., а також судових витрат за розгляд справи у суді.

Хто є стороною у договорі постачання енергії через приєднану мережу? Чи відноситься водовідведення до договорів про постачання енергії через приєднану мережу? Вирішіть справу.

Методичні вказівки

Ключовими термінами, на розумінні яких базується засвоєння навчального матеріалу теми, є: договір купівлі-продажу, продавець, покупець, двосторонній, відплатний, захист від евікції, товар (майно), майнові права, право вимоги, кількість, якість, асортимент, комплект, комплектність, тара (упаковка), гарантійний строк, строк служби, строк придатності, претензії, позовна давність, договір роздрібної купівлі-продажу, продавець, покупець, споживач, захист від евікції, товар (майно), якість, асортимент, комплект, комплектність, тара (упаковка), гарантійний строк, строк служби, строк придатності, претензії, позовна давність, публічна оферта, розстрочка, договір поставки; постачальник; покупець; товар; договір контрактації сільськогосподарської продукції; заготівельник (контрактант); виробник; сільськогосподарська продукція.

З метою глибокого засвоєння навчального матеріалу при самостійному вивченні теми студенту варто особливу увагу зосередити на положеннях таких нормативних актів:

Цивільний кодекс України (глава 54);

Про захист прав споживачів: Закон України від 12.05.1991. *Відомості Верховної Ради України*. 1991. № 30. Ст. 379;

Про приватизацію державного і комунального майна: Закон України від 18.01.2018. *Відомості Верховної Ради України*. 2018. № 12. Ст.68

Про відповідальність за несвоєчасне виконання грошових зобов'язань: Закон України від 22.11.1996 р. *Відомості Верховної Ради України*. 1997. № 5. Ст. 28;

Про відповідальність за шкоду, завдану внаслідок дефекту в продукції: Закон України від 19.05.2011 р. *Офіційний вісник України*. 2011. № 45. Ст. 1823;

Про державну реєстрацію речових прав на нерухоме майно та їх обтяжень: Закон України від 01.07.2004 р. *Офіційний вісник України*. 2004. № 30. Ст. 1993;

Про основні принципи та вимоги до безпечності та якості харчових продуктів: Закон України в ред. від 23.12.1997 р. *Відомості Верховної Ради України*. 1998. № 19. Ст. 98;

Про товарні біржі: Закон України від 10.12.1991 р. *Відомості Верховної Ради України*. 1992. № 10. Ст. 139;

Про ринки капіталу та організовані товарні ринки: Закон України від 23.02.2006 р. *Офіційний вісник України*. 2006. № 13. Ст. 857.

Про державну реєстрацію речових прав на нерухоме майно та їх обтяжень: Постанова Кабінету Міністрів України від 25.12.2015 року (зі змінами та доповненнями). *Офіційний вісник України*. 2016. № 2. Ст. 721.

Про судову практику розгляду справ про визнання правочинів недійсними: Постанова Пленуму Верховного Суду України від 06 листопада 2009 року № 9.

Про державну підтримку сільського господарства України: Закон України від 24.06.2004. № 1877-IV. *Відомості Верховної Ради України*. 2004. № 49. Ст. 527;

Про фермерське господарство: Закон України від 19.06.2003. № 973-IV. *Відомості Верховної Ради України*. 2003. № 45. Ст. 363;

Про ринок електричної енергії: Закон України від 13.04.2017 № 2019-VIII. *Відомості Верховної Ради України*. 2017. № 27-28. Ст.312

Про альтернативні джерела енергії: Закон України від 20.02.2003 № 555-IV. *Відомості Верховної Ради України*. 2003. № 24. Ст.155

Про нафту і газ: Закон України 12.07.2001 № 2665-III. *Відомості Верховної Ради України*. 2001. № 50. Ст. 262;

Про трубопровідний транспорт: Закон України від 15.05.1996 № 192/96-ВР. *Відомості Верховної Ради України*. 1996. № 29. Ст. 139;

Про регулювання товарообмінних (бартерних) операцій у галузі зовнішньоекономічної діяльності: Закон України від 23.12.1998 № 351-XIV. *Відомості Верховної Ради України*. 1999. № 5-6. Ст. 44.

Семінарське заняття 3

Тема 27. Зобов'язання з договорів про передачу майна у користування

Питання для усного опитування та дискусії

1. Поняття, правова природа та юридичні ознаки договору найму (оренди).
2. Елементи договору найму (оренди)
3. Зміст договору найму (оренди).
4. Припинення договору найму (оренди).
5. Договір прокату
6. Договір найму житла згідно ЦК України.

7. Договір найму (оренди) земельної ділянки.
8. Договір найму будівлі або іншої капітальної споруди.
9. Договір найму (оренди) транспортного засобу.
10. Договір оренди державного та комунального майна.
11. Договір лізингу.
12. Договір безоплатного користування майном (позички).

Ситуативні завдання

Вирішіть задачі:

Задача 1

Петров уклав з Івасюком договір оренди гаражу, який належить на праві приватної власності Івасюку, строком на три роки. Внаслідок сильної бурі гараж був пошкоджений настільки, що загрожував обвалом, а для його відновлення та використання за призначенням необхідно було терміново провести роботи з капітального ремонту.

Петров звернувся до Івасюка з проханням здійснити такий ремонт. Івасюк відмовився, посилаючись на те, що у погіршенні технічного стану будівлі його вини немає. Петров здійснив зазначений капітальний ремонт за власний рахунок та зарахував ці витрати у рахунок орендної плати. Івасюк звернувся до суду з позовом про стягнення з Петрова сум, зарахованих ним у рахунок орендної плати.

Чи правильні дії Петрова? Чи підлягають задоволенню позовні вимоги Івасюка? Хто несе ризик випадкової загибелі (пошкодження) речі? Вирішіть справу.

Задача 2

20 липня 2018 року ТзОВ «Карат» (в якості орендаря) уклало з Регіональним відділенням Фонду державного майна України у Хмельницькій області (в якості орендодавця) договір найму цілісного майнового комплексу птахофабрики вартістю 12 млн. 614 тис. грн. строком на 49 років.

У червні 2019 року під час сильної зливи птахофабрика згоріла. Як було встановлено експертизою, причиною загоряння був удар блискавки. Регіональне відділення Фонду державного майна України звернулося до ТОВ «Карат» з вимогою про відшкодування вартості об'єкта оренди. Але ТОВ «Карат» відмовилось, посилаючись на те, що ризик випадкової загибелі майна несе його власник.

Хто несе ризик випадкової загибелі майна за договором оренди? Які істотні умови договору оренди державного майна? Вирішіть справу. Використайте Закон України «Про оренду державного та комунального майна».

Задача 3

Ракітін 19 березня 2019 року на підставі договору позички передав Горобцю коня з везом для сільськогосподарських потреб. Кінцевим терміном повернення коня за домовленістю сторін було визначено момент виконання Горобцем сільськогосподарських робіт, але не пізніше 1 квітня 2016 року.

25 березня 2019 року Ракітін звернувся до Горобця з вимогою про повернення коня у зв'язку з виконанням останнім всіх сільськогосподарських робіт. Але Горобець відмовився повернути коня, повідомивши, що йому ще залишилось перевезти дрова.

Яка форма договору позички? Хто може бути стороною договору позички? Вирішіть справу.

Задача 4

У травні 2019 року Третякова пред'явила позов до Дружка про визнання договору лізингу дійсним. Посилалась на те, що між нею та відповідачем була досягнута домовленість щодо передачі йому у лізинг терміном на 30 місяців легкового автомобіля марки Тайота, про що 20 лютого 2019 року підписано відповідний договір. У цей же день відповідачу було передано автомобіль, підписано акт його передачі, узгоджено графік та розмір оплати лізингових платежів. Проте посвідчити вказаний договір у нотаріальній конторі відповідач відмовився.

Позивач Третякова вважає, що відповідач безпідставно відмовився від нотаріального посвідчення договору лізингу, який в основному виконаний обома сторонами, тому просила визнати його дійсним.

Чи буде такий договір визнаний дійсним? Яка форма договору лізингу?

Задача 5

У серпні 2019 року Фірц та П'яточкін звернулися до суду з позовом до Шубіної про відшкодування матеріальної шкоди та стягнення доходу від безпідставно набутого майна.

В обґрунтування своїх вимог вказали, що вони є співвласниками нежитлового приміщення площею 124,5 кв.м. У 2016 році позивачі здійснили капітальний ремонт вказаного приміщення.

7 листопада 2016 року Фірц без згоди П'яточкіна уклав із Шубіною договір оренди приміщення строком на 11 місяців. Рішенням суду від 1 грудня 2017 року даний договір визнано недійсним, відповідачу зобов'язано звільнити займане нею нежиле приміщення. Однак лише 13 червня 2018 року відповідачка під час примусового виконання судового рішення звільнила приміщення.

У зв'язку з тим, що Шубіна безпідставно володіла нерухомістю та привела дане нежиле приміщення до непридатного для експлуатації стану, позивачі просили стягнути на їх користь 34 507 гривень спричиненої матеріальної шкоди та 99 600 гривень у рахунок безпідставно отриманих доходів.

Яке рішення має прийняти суд? Чи буде задоволений позов Фірца та П'яточкіна? Чи правомірно суд визнав договір оренди недійсним?

Методичні вказівки

Ключовими термінами, на розумінні яких базується засвоєння навчального матеріалу теми, є: договір найму (оренди), наймодавець (орендодавець), наймач (орендар), індивідуально-визначена річ, майнові права, тимчасове користування, договір прокату, договір найму (оренди) земельної ділянки, договір найму будівлі або іншої капітальної споруди, договір найму житла, договір найму (оренди) транспортного засобу, оренда з екіпажем, оренда без екіпажу, договір оренди державного та комунального майна; орендодавець; орендар; договір лізингу; фінансовий лізинг; прямий і непрямий лізинг; лізнігодавець; лізингоодержувач; договір позички; позичкодавець; користувач, договір оренди державного та комунального майна; орендодавець; орендар; договір лізингу; фінансовий лізинг; прямий і непрямий лізинг; лізнігодавець; лізингоодержувач; договір позички; позичкодавець; користувач.

З метою глибокого засвоєння навчального матеріалу при самостійному вивченні теми студенту варто особливу увагу зосередити на вивченні положень наступних нормативних актів:

Цивільний кодекс України (глава 58);

Про нотаріат: Закон України від 02.09.1993 № 3425-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3425-12#Text>

Порядок вчинення нотаріальних дій нотаріюсами України від 22.02.2012 р. № 296/5. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0282-12>

Порядок вчинення нотаріальних дій посадовими особами органів місцевого самоврядування: Затверджений Наказом Міністерства юстиції України від 11.11.2011 р. № 3306/5. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1298-11#Text>

Деякі питання нотаріату в умовах воєнного стану: Постанова Кабінету Міністрів України від 28 лютого 2022 р. № 164. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/164-2022-п#Text>

Житловий кодекс УРСР: Закон України від 30.06.1983 № 5464-X. *Відомості Верховної Ради УРСР*. 1983. № 28. Ст. 573;

Земельний кодекс України від 25.10.2001 № 2768-III. *Відомості Верховної Ради України*. 2002. № 3-4. Ст.27.

Про оренду державного та комунального майна: Закон України від 03.10.2019. № 157-IX. *Відомості Верховної Ради України*. 2020. № 4. Ст. 25;

Про особливості правового режиму діяльності Національної академії наук України, національних галузевих академій наук та статусу їх майнового комплексу: Закон України 07.02.2002 № 3065-III. *Відомості Верховної Ради України*. 2002. № 30. Ст. 205;

Про господарську діяльність у Збройних Силах України: Закон України від 21.09.1999 № 1076-XIV. *Відомості Верховної Ради України*. 1999. № 48. Ст. 408;

Про оренду землі: Закон України 6.10.1998 № 161-XIV. *Відомості Верховної Ради України*. 1998. № 46. Ст. 280;

Про фінансовий лізинг: Закон України від 04.02.2021 р. № 1201-IX. *Офіційний вісник України*. № 22. 2021. Ст. 976.

Про затвердження Порядку реєстрації договорів оренди земельної частки (паю): Постанова КМУ від 24.01.2000 № 119. *Офіційний вісник України*. 2000. № 4. Ст.113;

Про державну реєстрацію речових прав на нерухоме майно та їх обтяжень: Закон України 01.07.2004 № 1952-IV. *Відомості Верховної Ради України*. 2004. № 51. Ст. 553;

Про затвердження Методичних рекомендацій Міністерства юстиції України стосовно державної реєстрації права користування (найму, оренди) будівлею або іншими капітальними спорудами, їх окремими частинами: Наказ Мін'юсту України від 13.10.2010 р. № 2500/5. Податки та бухгалтерський облік. 2010. № 87.

Семінарське заняття 4

Тема 33. Зобов'язання з договорів доручення, комісії, управління майном

Питання для усного опитування та дискусії

1. Поняття та значення договорів про надання юридичних послуг.
2. Істотні умови договорів про надання юридичних послуг.
3. Договір доручення:
4. Форма та зміст договору доручення.
5. Підстави та правові наслідки припинення договору доручення.
6. Договір комісії:
7. Поняття, юридичні ознаки, сфера застосування.
8. Сторони договору.
9. Істотні умови договору.
10. Форма та зміст договору. Вказівки комітента та правові наслідки відступу від них. Субкомісія.
11. Підстави та правові наслідки припинення договору.
12. Поняття, юридичні ознаки, сторони договору управління майном:
13. Істотні умови договору. Особливості правового регулювання майна, що знаходиться в управлінні.
14. Права, обов'язки, відповідальність сторін договору управління.
15. Припинення договору: підстави та правові наслідки.

Задача 1

Громадянин Олександр звернувся до адвоката Ірини з проханням надати йому юридичні послуги у справі про стягнення боргу з його контрагента. Олександр і Ірина уклали договір про надання юридичних послуг, у якому зазначили наступні умови: Ірина зобов'язується підготувати позовну заяву, представляти інтереси Олександра у суді та надавати консультації протягом усього періоду розгляду справи; Олександр зобов'язується сплатити Ірині гонорар у розмірі 10 000 гривень, половину з яких він має внести авансом, а решту – після завершення справи.

Ірина підготувала позовну заяву та подала її до суду, однак на судові засідання не з'являлася, посилаючись на зайнятість іншими справами. Через це суд залишив позов без розгляду, а Олександр втратив можливість повторного звернення до суду через пропуск строку позовної давності.

Олександр звернувся до Ірини з вимогою повернути аванс та компенсувати збитки, завдані їй недобросовісним виконанням договору. Ірина відмовилася, аргументуючи це тим, що підготовка позовної заяви є частиною виконаних послуг, за які вона вже отримала оплату.

Чи може Олександр вимагати повернення авансу та компенсацію збитків? Чи порушила Ірина умови договору? Якщо так, які правові наслідки це має? Які норми цивільного законодавства України регулюють такі правовідносини?

Задача 2

Між М. та П. було укладено договір доручення, відповідно до якого П. доручила М. від її імені представляти її інтереси з питань приватизації квартири. При виконанні доручення М. було витрачено власні грошові кошти в сумі 2295 грн. 25 коп., з яких 2110 грн. 25 коп. – борг за комунальні платежі, 250 грн. – за оформлення довіреності. Згідно договору за надані послуги М. повинен був отримати від П. винагороду у розмірі 2 500 грн.

Після подачі пакету документів до виконкому для вирішення питання по приватизації, П. договір доручення припинила. Відшкодувати витрати та сплатити гонорар М. вона відмовилась.

Які підстави та наслідки дострокового припинення договору доручення? Вирішіть справу по суті.

Задача 3

Підприємець, який за договором дорученням придбав для ТОВ товар, помер до передачі його довірителеві. ТОВ звернулося з вимогою до одного зі спадкоємців негайно передати їй товар. Спадкоємець погодився це зробити лише за умови, що ТОВ компенсує йому витрати, які поніс підприємець у зв'язку з покупкою товару за вищу ціну, ніж була обумовлена з ТОВ у договорі доручення.

Які правові наслідки зумовлює смерть повіреного? Які права та обов'язки мають спадкоємці повіреного? Чи правомірні вимоги ТОВ та Спадкоємця? Як слід діяти ТОВ, якому не було відомо про придбання товару Повіреном за вищою ціною? Як зміниться вирішення спору, якщо ТОВ знало про відступ Повіреного від змісту доручення?

Задача 4

Громадянка Зунова здала до комісійного магазину пальто, яке було оцінене в 5 550 грн. Навідавшись через три тижні до магазину, Зунова виявила, що пальто продано 2 тижні тому, але за 5 000 грн. Продавець пояснила, що згідно Правил комісійної торгівлі,

магазин вправі провести переоцінку тих речей, які не реалізовані протягом тривалого строку. Зунова не погодилася з таким поясненням та зажадала виплати їй не 5 000 грн., а 5 550 грн, як було обумовлено у договорі.

Проаналізуйте ситуацію. Ознайомтеся з Правилами комісійної торгівлі непродовольчими товарами.

Задача 5

20.05.2019 р. Іванова уклала договір комісії з Петровим на продаж квартири. Згідно з цим договором вона доручив Петрову продати вищевказану квартиру Міністерству оборони України. Комісіонер Петров уклав договір купівлі-продажу з Міністерством оборони України та продав вищевказану квартиру. Розрахунок за продану квартиру не отримав, змінивши строк оплати на 2020 рік. Іванова звернулася до суду із позовною заявою про розірвання договору комісії та визнання недійсним договору купівлі-продажу.

Які наслідки невиконання або неналежного виконання умов договору комісіонером? Яке рішення має постановити суд?

Задача 6

Сторони уклали договір управління грошовими коштами, за яким установник передав управителю, який не є фінансовою установою, грошові кошти з метою придбання за їх рахунок векселя з наступним його продажем в інтересах установника управління.

У зв'язку з прострочкою виконання зобов'язань управителя перед установником останній подав позов про стягнення суми заборгованості. Відповідач (управитель) подав зустрічний позов про визнання договору управління недійсним, з огляду на невідповідність його змісту вимогам ч. 2 ст. 1030 ЦК, в якому забороняється використання грошових коштів в якості предмету договору управління майном.

Вирішіть справу.

Задача 7

За договором управління майном в управління передано належний установникові на праві власності житловий будинок на користь вигодонабувача з правом безоплатного проживання у будинку строком десять років. Через один рік після укладання договору установник управління майном продав будинок іншій особі. Новий власник будинку пред'явив позов до суду про визнання недійсним цього договору та позбавлення вигодонабувача права проживати у спірному будинку.

Вирішіть справу.

Методичні вказівки

Ключовими термінами, на розумінні яких базується засвоєння навчального матеріалу теми, є: юридичні послуги, договір доручення, передоручення, довіритель, повірений, договір комісії, субкомісія, комісіонер, комітент, договір управління майном, установник управління, управитель, вигодонабувач, юридичні посліги, фактичні послуги.

Семінарське заняття 5

Тема 35. Зобов'язання з правочинів щодо розпорядження майновими правами інтелектуальної власності

Питання для усного опитування та дискусії

1. Загальна характеристика зобов'язань щодо розпорядження майновими правами інтелектуальної власності.
2. Розпорядження майновими правами на об'єкти авторського права або об'єкти суміжних прав:

3. Договір про передання (відчуження) майнових прав на об'єкт авторського права або об'єкт суміжних прав
4. Договір про створення за замовленням і використання об'єкта авторського права або об'єкта суміжних прав.
5. Ліцензія на використання об'єкта права інтелектуальної власності:
6. *Поняття та значення ліцензії. Види ліцензій.*
7. Ліцензійний договір:
8. *Поняття та юридичні ознаки ліцензійного договору.*
9. *Сторони ліцензійного договору.*
10. *Істотні умови та форма ліцензійного договору.*
11. *Припинення ліцензійного договору.*
12. Договір комерційної концесії (франчайзингу).

Ситуативні завдання

Вирішіть задачі:

Задача 1

Композитор разом з поетом створили декілька весільних пісень, які були виконані у концертному залі. Видавництво звернулось до авторів з пропозицією про видання цих пісень.

З ким повинен бути укладений цей договір, якщо видавництво має намір водночас видати ноти з текстом, а також ноти та текст окремо? Які види співавторства передбачає законодавство?

Задача 2

Колектив авторів уклав договір з видавництвом про видання їх підручника. Видавництво провело значну роботу по підготовці підручника до видавництва та сплатило авторам 60% винагороди. Проте через відсутність коштів випуск підручника у світ був переданий приватній фірмі. Автори встановили, що рукопис цієї фірмою був втрачений.

Автори цікавляться: 1) Чи мало право видавництво без їх згоди передавати видання підручника фірмі? 2) До кого вони можуть адресувати вимоги про захист своїх прав?

Задача 3

Троє конструкторів-винахідників створили корисну модель «Пристрій для демонтажу шин» та одержали патент. Співвласники патенту на цю модель одержали від акціонерного товариства пропозицію про продаж патенту. Двоє з трьох співвласників висловили бажання продати його на умовах, запропонованих акціонерним товариством, але третій співвласник проти цього заперечував, доводячи, що вони самі повинні удосконалити модель та одержати патент на винахід, який пізніше може бути реалізований з більшою вигодою.

Оскільки досягти домовленості не вдалося, власники патенту звернулись за консультацією до юриста.

Яке роз'яснення їм необхідно дати? Які способи передачі патентних прав на використання запатентованих розробок передбачає чинне законодавство? Чи може бути корисна модель одночасно запатентованою як винахід?

Задача 4

На протязі декількох років власник патенту Кузін відмовлявся від неодноразових пропозицій надати дозвіл на використання винаходу. Зацікавлений у використанні винаходу автомобільний завод звернувся до суду з позовом про надання йому примусової ліцензії (дозволу) на використання винаходу.

Який строк дії патенту на винахід встановлює законодавство України? Чи вправі власник патенту заборонити іншим особам використовувати винахід? Які правові наслідки спливу строку дії патенту? Яке рішення повинен прийняти суд?

Методичні вказівки

Ключовими термінами, на розумінні яких базується засвоєння навчального матеріалу теми, є: зобов'язання щодо розпорядження майновими правами інтелектуальної власності, договір про передачу авторських та суміжних прав, автор, твір, паушальний платіж, роялті, ліцензія, виключна ліцензія, одинична ліцензія, невиключна ліцензія, ліцензійний договір, ліцензіар, ліцензіат, договір комерційної концесії (франчайзинг), правоволоділець, користувач, промислова власність.

Автору та іншій особі, яка має авторське право, належить виключне право надавати іншим особам дозвіл на використання твору будь-яким одним або всіма відомими способами на підставі відповідних договорів, на підставі яких передаються лише майнові права.

До 01.01.2023 року у Законі України «Про авторське право і суміжні права» (ст. 31) було зазначено, що передача майнових прав автора (чи іншої особи, яка має авторське право) оформляється авторським договором.

Відповідно до нового закону «Про авторське право і суміжні права» від 01.12.2022 року договірні зобов'язання у сфері авторського права зазнали певних змін. За даним законом поняття авторського договору відсутнє.

Натомість ст. 48 Закону України «Про авторське право і суміжні права» 2022 р. вказано наступне.

Розпоряджання майновими правами на об'єкти авторського права або об'єкти суміжних прав може здійснюватися на підставі:

договору про створення за замовленням і використання об'єкта авторського права або об'єкта суміжних прав;

договору про передання (відчуження) майнових прав на об'єкт авторського права або об'єкт суміжних прав;

ліцензійного договору на використання об'єкта авторського права або об'єкта суміжних прав;

публічної ліцензії на використання об'єкта авторського права або об'єкта суміжних прав;

іншого правочину щодо розпоряджання майновими правами на об'єкт авторського права або об'єкт суміжних прав.

З метою глибокого засвоєння навчального матеріалу при самостійному вивченні теми студенту варто особливу увагу зосередити на положеннях таких міжнародних договорів:

Бернська конвенція про охорону літературних і художніх творів від 24.07.1971. Всесвітня організація інтелектуальної власності. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_051#Text

Всесвітня конвенція про авторське право від 06.09.1952. Організація об'єднаних націй з питань освіти, науки та культури. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_052#Text

З метою глибокого засвоєння навчального матеріалу при самостійному вивченні теми студенту варто особливу увагу зосередити на положеннях таких нормативних актів:

законів України:

Цивільний кодекс України (глава 75).

Про авторське право і суміжні права: Закон України від 01.12.2022. № 2811-IX. Офіційний вісник України. 2023. № 3. Ст. 196.

Про медіа: Закон України від 13.12.2022 р. № 2849-IX. Офіційний вісник України.

2023. № 3. Ст. 205.

Про захист від недобросовісної конкуренції: Закон України від 7.06.1996 року. *Відомості Верховної Ради України*. 1996. № 36. Ст. 164;

Про захист економічної конкуренції: Закон України від 11.01.2001 року. *Відомості Верховної Ради України*. 2001. № 12. Ст. 64;

Про захист інформації в інформаційно-телекомунікаційних системах: Закон України від 5.07.1994 р. *Відомості Верховної Ради України*. 1994. № 31. Ст. 286;

Про зовнішньоекономічну діяльність: Закон України від 16.04.1991 року. *Відомості Верховної Ради України*. 1991. № 29. Ст. 377;

Про інформацію: Закон України від 2.10.1992 року. *Відомості Верховної Ради України*. 1992. № 48. Ст. 650;

Про кінематографію: Закон України від 13.01.1998 р. *Офіційний вісник України*. 1998. № 6. Ст. 205.

Про охорону прав на винаходи та корисні моделі: Закон України від 15 грудня 1993 року. *Відомості Верховної Ради України*. 1994. № 7. Ст. 32;

Про правову охорону географічних зазначень: Закон України 16.06.1999 *Відомості Верховної Ради України* 1999. № 32. Ст. 267;

Про охорону прав на знаки для товарів і послуг: Закон України від 15 грудня 1993 року *Відомості Верховної Ради України*. 1998. № 8. Ст. 28;

Про охорону прав на промислові зразки: Закон України від 15 грудня 1993 року *Відомості Верховної Ради України*. 1994. № 7. Ст. 34;

Про охорону прав на сорти рослин: Закон України від 21.04.1993 р. *Відомості Верховної Ради України*. 1993. № 21. Ст. 218.

Семінарське заняття 6

Тема 37. Загальні положення про недоговірне зобов'язання.

Тема 38. Зобов'язання із відшкодування шкоди

Питання для усного опитування та дискусії

1. Поняття, характерні ознаки та функції недоговірних зобов'язань. Відмінність від договірних зобов'язань.
2. Види недоговірних зобов'язань.
3. Зобов'язання з односторонніх правочинів.
4. Загальна характеристика зобов'язань із відшкодування шкоди:
 - 4.1. Поняття, суб'єкти, об'єкт і зміст зобов'язань із відшкодування шкоди.
 - 4.2. Підстава та умови виникнення зобов'язання із відшкодування шкоди.
 - 4.3. Випадки виникнення зобов'язань внаслідок вчинення правомірних дій.
 - 4.4. Обсяг, характер та розмір відшкодування шкоди.
5. Окремі види зобов'язань із відшкодування шкоди.

Аудиторна письмова робота

Студенти вирішують ситуації за поданою фабулою з теми заняття:

Задача 1

Осокін випадково знайшов у метро гаманець, в якому виявилася візитка з домашньою адресою та фотографією Кілова. Виявилось, що гаманець дійсно належить Кілову, якому Осокін його й повернув. Після цього Осокін випадково у газеті натрапив на оголошення про винагороду у розмірі 1000 грн., обіцяну Кіловим тому, хто знайде його гаманець.

Осокін звернувся до Кілова з вимогою про сплату винагороди, посилаючись на те, що він виконав умови публічної обіцянки винагороди, визначені Кіловим. Останній відмовився виплатити винагороду, пославшись на те, що він здійснив би її виплату, якби Осокін пред'явив до нього вимогу одночасно з поверненням гаманця.

Чи має право Осокін претендувати на одержання винагороди?

Задача 2

Повертаючись додому з роботи, пожежник Татарінов побачив, що з-під дверей магазину, що належить ТОВ «Весна», йде густий дим. Оскільки у магазині ніхто не відповідав на крики Татарінова, останній вибив вітрину магазину, загасив пожежу та врятував неприбутну прибиральницю магазину Сороку, через недопалок цигарки якої виникла пожежа.

ТОВ «Весна» пред'явила вимогу до Татарінова про відшкодування шкоди, завданої знищенням вітрини, посилаючись на те, що товариство не уповноважувало Татарінова на вчинення зазначених дій. Татарінов у свою чергу зазначив, що рятувати чуже життя та майно від пожежі — його службовий обов'язок, тому ці відносини взагалі не можуть регулюватися цивільним правом, адже є трудовими. Він вважає, що пожежна частина, в якій він працює, зобов'язана відшкодувати шкоду, завдану його здоров'ю, адже, рятуючи життя та майно інших від пожежі, Татарінов ушкодив руку та зазнав опіків, на лікування яких витратив 7 000 грн.

Чиї вимоги є правомірними? Вирішіть справу по суті.

Задача 3

Протягом двох років Кудряшов замовляв у приватного підприємства «Київ Мега Трейдинг» товари-книги. 15 березня 2019 року він отримав сертифікат за підписом директора ПП «Київ Мега Трейдинг» на отримання плазмового телевізора. У ньому зазначено: «Призова комісія засвідчує, що особа, зазначена у сертифікаті, Кудряшов, є переможцем. Переможець має пред'явити цей сертифікат при одержанні плазмового телевізора». У цей же день, відповідно до умов, викладених у сертифікаті, він надіслав на адресу ПП купон переможця на три головні цінності: плазмовий телевізор, стильний мобільний телефон та 1 тис. грн. Однак ПП не виконало своїх зобов'язань, не передав у власність Кудряшов зазначені призи. Кудряшов звернувся до суду із вимогою зобов'язати ПП «Київ Мега Трейдинг» передати йому виграні призи, а також 20 тис. грн. на відшкодування моральної шкоди, мотивуючи це тим, що вказані дії по видачі призів впливають з публічної обіцянки винагороди за результатами конкурсу.

Вирішіть спір.

Задача 4

По телеканалу «ТВТ» торговельна марка «Старт» оголосила конкурс про створення найкращого рекламного слогану спортивним товарам, що нею виробляються. Поет Петришин вирішив узяти участь у конкурсі, надіславши на адресу, зазначену в оголошенні, кілька варіантів рекламних слоганів.

На ім'я Петришина надійшов лист від торговельної марки «Старт», в якій була висловлена вдячність Петришину за його працю, проте вказувалося, що у зв'язку з перепрофілюванням її діяльності вона більше не займається виробництвом спортивної продукції, а відтак конкурс був скасований, про що раніше повідомлялося по радіо.

Хто виступив організатором конкурсу? Чи правомірні дії торговельної марки «Старт»? Чи може Петришин претендувати на виплату винагороди?

Чи змінилося б вирішення справи, якби Петришин для виконання конкурсного завдання узяв би відпустку за свій рахунок?

Методичні вказівки

Ключовими термінами, на розумінні яких базується засвоєння навчального матеріалу теми, є: недоговірні зобов'язання, зобов'язання із публічної обіцянки винагороди, зобов'язання із вчинення дій в майнових інтересах іншої особи без її доручення, зобов'язання із рятування здоров'я та життя фізичної особи, майна фізичної або юридичної особи, зобов'язання із створення загрози життю, здоров'ю, майну фізичної особи або майну юридичної особи, зобов'язання із відшкодування шкоди, зобов'язання із набуття, збереження майна без достатньої правової підстави, зобов'язання із відшкодування шкоди, казус (випадок), непереборна сила, умисел потерпілого, завдавач шкоди, потерпілий, відшкодування шкоди в натурі, відшкодування збитків.

З метою глибокого засвоєння навчального матеріалу при самостійному вивченні теми студенту варто особливу увагу зосередити на таких аспектах:

Недоговірні зобов'язання характеризуються такими ознаками:

недоговірні виникають тоді, коли суб'єкти не знаходилися в цивільних правовідносинах (однак правила про деліктну відповідальність поширюються й на завдання шкоди особою, з якою у потерпілого укладено договір, наприклад, відшкодування шкоди, завданої внаслідок недоліків товарів, робіт (послуг) (ст.1209-1211 ЦК України);

недоговірні зобов'язання - це завжди новий юридичний обов'язок, а в деліктних зобов'язаннях він покладається на правопорушника замість невиконаного;

недоговірні зобов'язання виникають з порушення абсолютних прав;

недоговірні зобов'язання регулюється виключно імперативними;

деліктна відповідальність настає тільки у формі відшкодування шкоди;

для зобов'язань із відшкодування шкоди має значення тільки умисел і груба необережність потерпілого та матеріальний стан заподіювача шкоди – фізичної особи.

Законодавець розрізняє наступні види недоговірних зобов'язань:

зобов'язання із публічної обіцянки винагороди;

зобов'язання із вчинення дій в майнових інтересах іншої особи без її доручення;

зобов'язання із рятування здоров'я та життя фізичної особи, майна фізичної або юридичної особи;

зобов'язання із створення загрози життю, здоров'ю, майну фізичної особи або майну юридичної особи;

зобов'язання із відшкодування шкоди;

зобов'язання із набуття, збереження майна без достатньої правової підстави.

За зобов'язанням із відшкодування шкоди особа, яка завдала шкоди неправомірними рішеннями, діями чи бездіяльністю особистим немайновим правам фізичної або юридичної особи, а також майну фізичної або юридичної особи, зобов'язана її відшкодувати, а потерпілий має право на відшкодування завданої шкоди в повному обсязі.

Підставою виникнення зобов'язання із відшкодування шкоди може бути правопорушення та правомірна поведінка завдавача шкоди. Умовами виникнення: наявність шкоди, протиправна дія, бездіяльність, рішення, причинно-наслідковий зв'язок, вина (крім випадків відповідальності незалежно від вини).

До підстав звільнення від деліктної відповідальності заподіювача шкоди законодавець відносить казус (випадок), непереборну силу та умисел потерпілого.

Суб'єктами деліктного зобов'язання є боржник і кредитор. *Боржником* є особа, яка зобов'язана відшкодувати завдану шкоду (або завдавач шкоди), а *кредитором* – потерпілий.

Об'єктом деліктного зобов'язання є дії боржника по відшкодуванню завданої шкоди у повному розмірі.

Способи відшкодування шкоди, завданої майну потерпілого: а) в натурі (передати річ того ж роду і такої ж якості, поклагодити річ тощо); б) відшкодування завданих збитків.

За загальним правилом, шкоду, що завдана працівником під час виконання ним своїх трудових (службових) відшкодовує юридична чи фізична особа, з якою цей працівник знаходиться в трудових відносинах (ч.1 ст.1172 ЦК України).

Відповідальність за шкоду, яка завдана фізичній або юридичній особі незаконними рішеннями, дією чи бездіяльністю органу державної влади, органу влади АРК або органу місцевого самоврядування при здійсненні ними своїх повноважень (ст.1173 ЦК України), посадовими або службовими особами цих органів (ст.1174 ЦК України), а також шкода, яка завдана в результаті прийняття зазначеними органами нормативно-правового акта, що був визнаний незаконним і скасований (ст.1175 ЦК України) відшкодовується державою, АРК або органом місцевого самоврядування незалежно від вини цих органів та їх посадових чи службових осіб.

1.4. Самостійна робота студентів

1.4.1. Завдання на самостійну роботу студентів на V – СЕМЕСТР

БЛОК ЗАВДАНЬ № 1

Тема 25. Зобов'язання з договору купівлі-продажу

1. Складіть договір купівлі-продажу будинку.
2. Складіть договір купівлі-продажу земельної ділянки.

БЛОК ЗАВДАНЬ № 2

Тема 25. Зобов'язання з договору купівлі-продажу

1. Складіть власний проект договору контрактації сільськогосподарської продукції.

БЛОК ЗАВДАНЬ № 3

Тема 26. Зобов'язання з договорів дарування, ренти та довічного утримання (догляду)

1. Складіть власний проект договору довічного утримання.
2. Складіть власний проект договору дарування квартири.

БЛОК ЗАВДАНЬ № 4

Тема 27. Зобов'язання з договорів про передачу майна у користування

1. Складіть власний проект договору лізингу автомобіля.

БЛОК ЗАВДАНЬ № 5

Тема 28. Зобов'язання з договорів про виконання робіт

1. Складіть власний проект договору будівельного підряду.

1.4.2. Завдання на самостійну роботу студентів на

VI – СЕМЕСТР

БЛОК ЗАВДАНЬ № 1

Тема 33. Зобов'язання з договорів доручення, комісії, управління майном.

Складіть проєкт договору доручення або управління майном.

БЛОК ЗАВДАНЬ № 2

Тема 34. Зобов'язання з договорів про надання фінансових послуг

Складіть проєкт договору позики.

БЛОК ЗАВДАНЬ № 3

Тема 35. Зобов'язання з правочинів щодо розпорядження майновими правами інтелектуальної власності

Складіть проєкт ліцензійного договору або франчайзингу.

БЛОК ЗАВДАНЬ № 4

Тема 37. Поняття, види та функції недоговірних зобов'язань

Проаналізувати відмінності договірних та недоговірних зобов'язань (в таблиці, із зазначенням критеріїв розмежування).

Критерії за:

1. підставами виникнення;
2. юридичною природою обов'язку заподіювача і боржника;
3. змістом зазначених зобов'язань;
4. об'єктами зобов'язань;
5. суб'єктним складом зобов'язань;
6. способами відшкодування завданої шкоди.

БЛОК ЗАВДАНЬ № 5

Тема 47. Зобов'язання із відшкодування шкоди

Складіть проєкт позовної заяви про відшкодування шкоди, завданої джерелом підвищеної небезпеки.

1.4.2.3. Вимоги до виконання та оформлення студентами самостійної роботи

Самостійною роботою студента є завдання, яке виконується кожним студентом індивідуально. Для студентів заочної форми навчання воно виконується у межах годин, відведених для самостійної роботи студента. Самостійна робота виконується усіма студентами під методичним керівництвом викладача, але без його безпосередньої участі. Це засіб оволодіння навчальним матеріалом у час, вільний від обов'язкових навчальних занять.

Завдання виконується відповідно до вимог, які є єдиними для усіх студентів. Завдання студенти надсилають у гугл класі та отримують відповідні оцінки.

1.5. Курсова робота

Курсова робота – це різновид індивідуальної творчої роботи здобувачів, яка виконується з метою закріплення, поглиблення і узагальнення знань, одержаних здобувачами під час вивчення навчальної дисципліни, та їх комплексного застосування до вирішення конкретного фахового завдання.

Виконання курсових робіт є формою організації навчального процесу у закладі вищої освіти, а тому заміна такої форми іншими видами роботи (науковими роботами, рефератами, іншими творчими роботами) не допускається.

Метою написання курсової роботи є закріплення та поглиблення теоретичних та практичних знань здобувачів, розвиток навиків ведення самостійної наукової роботи, поглиблення і узагальнення знань, одержаних здобувачами під час вивчення дисципліни та їх застосування до комплексного вирішення конкретного фахового завдання, оволодіння основними методами наукового дослідження, формулювання конкретних висновків та практичних рекомендацій за темою курсової роботи.

Завданням написання курсової роботи є формування:

- навичок самостійної роботи над навчально-методичною, монографічною і періодичною літературою;
- умінь підбирати і узагальнювати фактичний матеріал;
- досвіду виявлення закономірностей розвитку державно-правових явищ;
- умінь поглиблено аналізувати окремі юридичні категорії, поняття, явища і процеси;
- навичок практичного користування науковою термінологією та застосування нормативно-правових актів;
- умінь виявляти тенденції і прогнозувати подальший розвиток державно-правових явищ і процесів;
- умінь показувати шляхи оптимізації того чи іншого явища, давати рекомендації щодо подальшого його розвитку, а також окреслювати основні напрями підвищення ефективності механізму правового регулювання.

Написання курсової роботи з цивільного права слід здійснювати з дотриманням вимог «Навчально-методичних матеріалів до виконання курсових робіт з навчальних дисциплін кафедри цивільного права та процесу для підготовки здобувачів вищої освіти ступеня бакалавра за спеціальністю 081 Право галузі знань 08 Право».

Тематика курсових робіт

1. Юрисдикційна форма захисту цивільних прав учасників договірних зобов'язань.
2. Неюрисдикційна форми захисту цивільних прав учасників договірних зобов'язань.
3. Відшкодування збитків як захід цивільно-правової відповідальності за порушення договірного зобов'язання.
4. Відшкодування моральної шкоди як захід цивільно-правової відповідальності за порушення договірного зобов'язання.
5. Форс-мажор як підстава звільнення від відповідальності за порушення зобов'язання.
6. Способи захисту прав споживачів у разі придбання ними товарів неналежної якості.
7. Підстави цивільно-правової відповідальності у разі порушення договірного зобов'язання.
8. Договірні зобов'язання у сфері надання юридичних послуг.
9. Особливості договору оренди транспортного засобу.
10. Договір оренди земельної ділянки.
11. Договір зберігання речей в готелі.
12. Договір про надання косметологічно-перукарських послуг.

13. Безоплатні договори за цивільним законодавством України.
14. Договір страхування життя.
15. Поняття та особливості договору особистого страхування
16. Поняття та види правопорушень у сфері виконання робіт за договорами підряду
17. Захист прав споживачів транспортних послуг.
18. Цивільно-правова відповідальність банків за порушення цивільних прав клієнтів.
19. Відшкодування шкоди, завданої джерелом підвищеної небезпеки в екологічній сфері.
20. Особливості відшкодування шкоди, завданої необхідною обороною.
21. Відповідальність за шкоду, завдану життю та здоров'ю пасажирів при виконанні повітряних перевезень.
22. Поняття та підстави деліктної відповідальності лікувальних закладів за неналежне лікування.
23. Компенсація моральної шкоди працівнику, завданої йому при виконанні ним своїх обов'язків.
24. Відшкодування шкоди, завданої твариною
25. Самозахист цивільних прав та інтересів пацієнта
26. Договір про надання медичних послуг як цивільно-правовий договір.
27. Відповідальність сторін за кредитним договором.
28. Право споживача на інформацію про продукцію за законодавством України
29. Відшкодування моральної шкоди за порушення прав споживачів.
30. Поняття та підстави деліктної відповідальності лікувальних закладів за неналежне лікування.
31. Договір перевезення пасажирів і багажу.
32. Договори морського перевезення вантажів.
33. Особливості укладення електронних договорів.
34. Зміна та припинення цивільно-правового договору.
35. Спільні риси та відмінності договірних і недоговірних зобов'язань.
36. Особливості виконання договору купівлі-продажу нерухомості.
37. Припинення договору найму (оренди) та його правові наслідки.
38. Страхування зобов'язань з надання медичної допомоги.
39. Договір зберігання речей у ломбарді.
40. Договір підряду та договір про надання послуг: порівняльний аспект.
41. Договір купівлі-продажу майнових прав.
42. Укладення цивільно-правових договорів через публічні закупівлі.
43. Виконання договору будівельного підряду.
44. Особливості укладання договору купівлі-продажу земельної ділянки для суспільних потреб.
45. Гарантійні строки (терміни) у договорах роздрібної купівлі-продажу.
46. Зміна та припинення договору довічного утримання (догляду).
47. Транспортне експердирування в Україні.
48. Договір пожертви в умовах воєнного стану.
49. Особливості оренди державного та комунального майна.
50. Договірні зобов'язання про спільну діяльність.
51. Договір купівлі-продажу нерухомого майна
52. Особливості укладення і виконання договорів дарування.
53. Договір комерційної концесії.
54. Договір контрактації сільськогосподарської продукції.
55. Умови відшкодування шкоди, завданої джерелом підвищеної небезпеки.
56. Особливості кондикційних зобов'язань.

57. Особливості зобов'язань із вчинення дій в майнових інтересах іншої особи без її доручення.
58. Відшкодування шкоди, завданої здоров'ю фізичної особи.
59. Відшкодування шкоди, завданої самозахистом.
60. Особливості ризикових зобов'язань.
61. Договори у сфері професійного спорту.
62. Забезпечення виконання договору довічного утримання (догляду)

1.6. Підсумковий контроль

Підсумковий семестровий контроль проводиться у формі усного заліку та усного екзамену.

1.6.1. Питання для підсумкового контролю (залік)

1. Поняття та функції цивільно-правового договору.
2. Види цивільно-правового договору.
3. Зміст цивільно-правового договору.
4. Укладення цивільно-правового договору
5. Зміна та припинення цивільно-правового договору.
6. Способи захисту цивільних прав учасників договірних зобов'язань.
7. Форми захисту цивільних прав учасників договірних зобов'язань.
8. Самозахист цивільних прав учасників договірних зобов'язань.
9. Заходи цивільно-правової відповідальності за порушення договірного зобов'язання.
10. Підстави звільнення від відповідальності за порушення зобов'язання.
11. Договір купівлі-продажу: поняття, юридичні ознаки, сторони, форма та істотні умови.
12. Права та обов'язки сторін за договором купівлі-продажу. Відповідальність сторін за договором купівлі-продажу.
13. Права покупця у разі придбання речі неналежної якості за договором купівлі-продажу.
14. Роздрібна купівля-продаж.
15. Правові засади захисту прав споживачів.
16. Порівняльно-правова характеристика видів договору купівлі-продажу (роздрібна купівля-продаж, поставка, контрактація, постачання енергетичних та інших ресурсів через приєднану мережу).
17. Значення гарантійного строку, строку придатності та строку служби в договорах про передачу майна у власність.
18. Поняття, юридичні ознаки, сторони та істотні умови договору поставки.
19. Виконання договору поставки. Наслідки невиконання та неналежного виконання договору поставки.
20. Договір контрактації сільськогосподарської продукції: поняття, юридичні ознаки, сторони, форма, істотні умови.
21. Права та обов'язки сторін за договором контрактації сільськогосподарської продукції.
22. Договір постачання енергетичними та іншими ресурсами через приєднану мережу.
23. Договір дарування: поняття, юридичні ознаки, сторони, форма. Дарування шляхом пожертви.
24. Права та обов'язки сторін за договором дарування.
25. Припинення договору дарування.
26. Договір ренти: загальна характеристика.
27. Виконання договору ренти.

28. Договір довічного утримання: поняття, юридичні ознаки, сторони, форма, істотні умови.
29. Зміст зобов'язання з договору довічного утримання. Припинення договору.
30. Договір міни (бартеру).
31. Договір найму (оренди): поняття, юридичні ознаки, сторони, істотні умови та форма.
32. Права та обов'язки сторін за договором найму (оренди).
33. Підстави та правові наслідки припинення договору найму (оренди).
34. Договір прокату.
35. Договори найму (оренди) земельних ділянок, транспортних засобів, будівель та інших капітальних споруд.
36. Оренда державного та комунального майна.
37. Договір лізингу: поняття, юридичні ознаки, сторони, істотні умови та форма.
38. Права та обов'язки сторін за договором лізингу.
39. Поняття та предмет договору найму (оренди) житла за ЦК України.
40. Сторони договору найму (оренди) житла. Права та обов'язки наймача та осіб, які проживають разом з ним.
41. Зміна та розірвання договору найму (оренди) житла.
42. Договір позички.
43. Зобов'язання з договору підряду.
44. Договір про надання послуг.
45. Поняття, юридичні ознаки, сторони, істотні умови та форма договору перевезення вантажу.
46. Права та обов'язки сторін за договором перевезення вантажу.

1.6.2. Питання для підсумкового контролю (екзамен)

1. Поняття та функції цивільно-правового договору.
2. Способи захисту цивільних прав учасників договірних зобов'язань.
3. Форми захисту цивільних прав учасників договірних зобов'язань.
4. Самозахист цивільних прав учасників договірних зобов'язань.
5. Заходи цивільно-правової відповідальності за порушення договірного зобов'язання.
6. Підстави звільнення від відповідальності за порушення зобов'язання.
7. Договір купівлі-продажу: поняття, юридичні ознаки, сторони, форма та істотні умови.
8. Права та обов'язки сторін за договором купівлі-продажу. Відповідальність сторін за договором купівлі-продажу. Претензії та позови.
9. Права покупця у разі придбання речі неналежної якості за договором купівлі-продажу.
10. Роздрібна купівля-продаж.
11. Договір міни (бартеру). Правове регулювання бартерних операцій в Україні.
12. Поняття, юридичні ознаки, сторони та істотні умови договору поставки.
13. Значення гарантійного строку, строку придатності та строку служби в договорах про передачу майна у власність.
14. Виконання договору поставки. Наслідки невиконання та неналежного виконання договору поставки.
15. Договір контрактації сільськогосподарської продукції.
16. Договір постачання енергетичними та іншими ресурсами через приєднану мережу.
17. Договір дарування. Дарування шляхом пожертви.
18. Договір ренти.
19. Договір довічного утримання.

20. Договір найму (оренди): поняття, юридичні ознаки, сторони, істотні умови та форма.
21. Права та обов'язки сторін за договором найму (оренди).
22. Підстави та наслідки припинення договору найму (оренди).
23. Договір прокату.
24. Договори найму (оренди) земельних ділянок, транспортних засобів, будівель та інших капітальних споруд.
25. Договір лізингу.
26. Договір найму (оренди) житла за ЦК України.
27. Договір позички.
28. Зобов'язання з договору підряду.
29. Побутовий підряд.
30. Будівельний підряд.
31. Договір про надання послуг.
32. Поняття, юридичні ознаки, сторони, істотні умови та форма договору перевезення вантажу.
33. Права та обов'язки сторін за договором перевезення вантажу.
34. Відповідальність перевізника за втрату, нестачу, псування та пошкодження вантажу.
35. Договір транспортного експедирування.
36. Страхування: поняття, суб'єкти та об'єкти. Форми та види страхування.
37. Основні страхові поняття.
38. Договір страхування: поняття, юридичні ознаки, істотні умови та форма.
39. Зміст договору страхування.
40. Підстави відмови страховика від здійснення страхової виплати.
41. Підстави припинення страхових зобов'язань та визнання їх недійсним.
42. Договір зберігання: поняття, юридичні ознаки, сторони та істотні умови.
43. Права та обов'язки сторін за договором зберігання.
44. Спеціальні види зберігання.
45. Договір доручення: поняття, юридичні ознаки, сторони, істотні умови та форма.
46. Права та обов'язки сторін за договором доручення. Підстави припинення договору.
47. Договір комісії: поняття, юридичні ознаки, сторони, предмет та форма.
48. Права та обов'язки сторін за договором комісії. Підстави припинення договору.
49. Договір підряду: поняття, юридичні ознаки, сторони, істотні умови та форма.
50. Зміст договору підряду.
51. Договір побутового підряду.
52. Договір будівельного підряду.
53. Договір підряду на проектні та пошукові роботи. Зміст договору.
54. Договір на виконання науково-дослідних або дослідно-конструкторських та технологічних робіт. Зміст договору.
55. Види договорів щодо розпорядження майновими правами інтелектуальної власності.
56. Ліцензія на використання об'єкта права інтелектуальної власності. Види ліцензій.
57. Ліцензійний договір: поняття, юридичні ознаки, сторони, істотні умови та форма.
58. Зміст ліцензійного договору.
59. Договір про створення за замовленням і використання об'єкта права інтелектуальної власності. Договір про передачу виключних майнових прав інтелектуальної власності.
60. Договір комерційної концесії: поняття, юридичні ознаки, сторони, істотні умови та форма. Договір комерційної субконцесії.
61. Зміст договору комерційної концесії. Відповідальність за договором комерційної концесії.

62. Договір про спільну діяльність: поняття, юридичні ознаки, сторони, істотні умови та форма.
63. Особливості договору простого товариства. Припинення договору простого товариства.
64. Договір доручення.
65. Договір комісії.
66. Поняття, елементи та зміст договору управління майном.
67. Договір позики.
68. Поняття, елементи та зміст кредитного договору.
69. Поняття та характерні риси недоговірних зобов'язань. Відмінність договірних зобов'язань від недоговірних.
70. Зобов'язання із публічної обіцянки винагороди без оголошення конкурсу.
71. Зобов'язання із публічної обіцянки нагороди за результатами конкурсу.
72. Зобов'язання із вчинення дій в майнових інтересах іншої особи без її доручення.
73. Зобов'язання із рятування здоров'я та життя фізичної особи, майна фізичної або юридичної особи.
74. Зобов'язання із створення загрози життю, здоров'ю, майну фізичної особи або майну юридичної особи.
75. Поняття та підстави виникнення зобов'язань із відшкодування шкоди.
76. Відшкодування юридичною або фізичною особою шкоди, завданої їхнім працівником чи іншою особою.
77. Відшкодування шкоди, завданої малолітньою і неповнолітньою особою, недієздатною і обмежено дієздатною особою, а також особою, яка не усвідомлювала значення своїх дій та (або) не могла керувати ними.
78. Відшкодування шкоди, завданої органом державної влади, органом влади Автономної Республіки Крим або місцевого самоврядування. Відшкодування шкоди, завданої посадовою або службовою особою органу державної влади, органу влади Автономної Республіки Крим або місцевого самоврядування.
79. Відшкодування шкоди, завданої незаконними діями чи бездіяльністю органів дізнання, попереднього слідства, прокуратури та суду.
80. Поняття, ознаки та види джерел підвищеної небезпеки.
81. Відшкодування шкоди, завданої джерелом підвищеної небезпеки.
82. Відшкодування шкоди, завданої каліцтвом, іншим ушкодженням здоров'я фізичної особи.
83. Відшкодування шкоди, завданої смертю фізичної особи.
84. Відшкодування шкоди, завданої внаслідок недоліків товарів, робіт (послуг).
85. Відшкодування моральної шкоди.

1.6.3. Приклад залікового білету

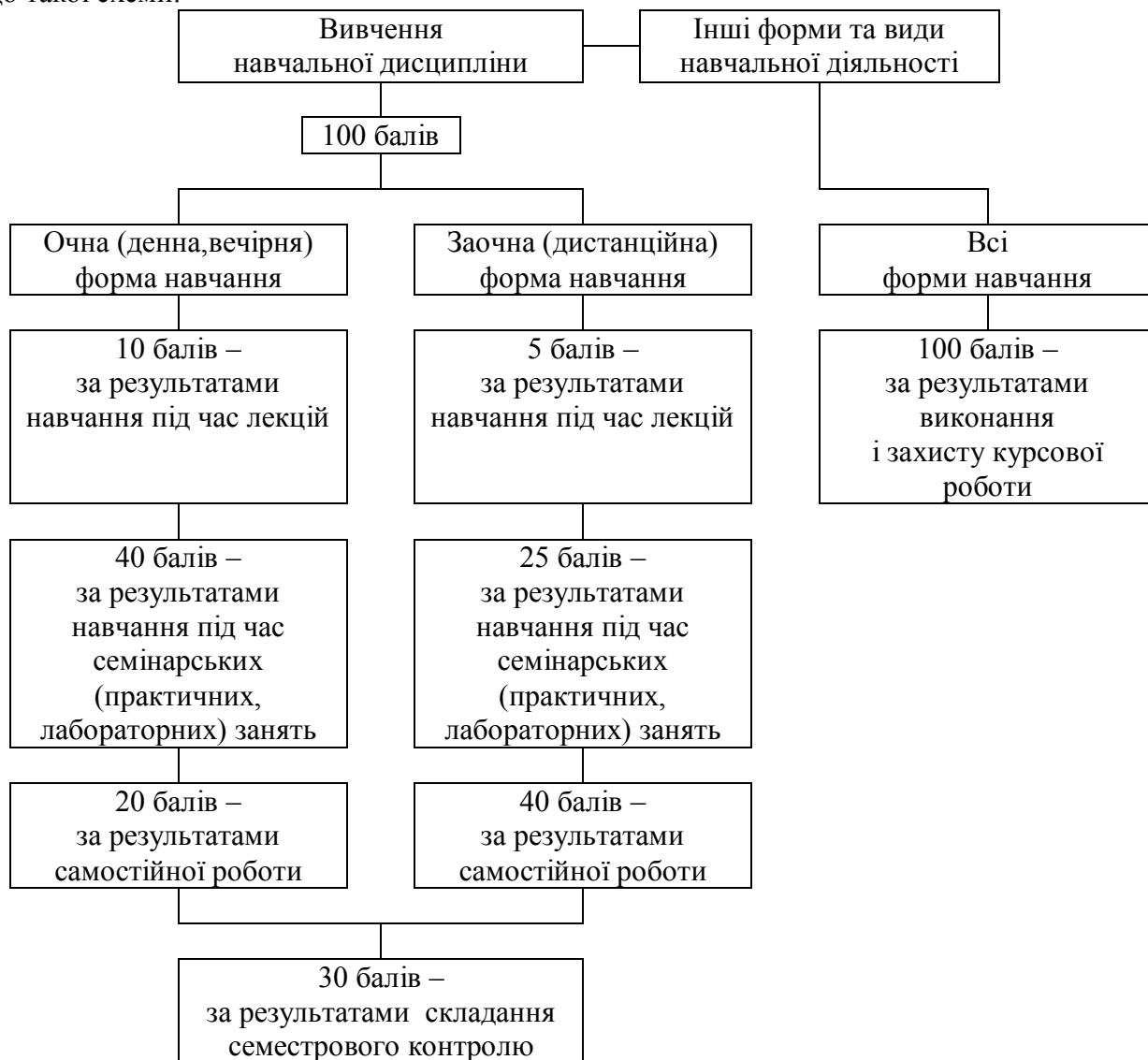
1. Договір міни (бартеру).
2. Права та обов'язки сторін за договором лізингу.

1.6.4. Приклад екзаменаційного білету

1. Права та обов'язки сторін за договором перевезення вантажу.
2. Договір позики.
3. Відшкодування шкоди, завданої джерелом підвищеної небезпеки.

2. Схема нарахування балів

2.1. Нархування балів студентам з навчальної дисципліни здійснюється відповідно до такої схеми:

2.2. Обсяг балів, здобутих студентом під час лекцій з навчальної дисципліни, обчислюється у пропорційному співвідношенні кількості відвіданих лекцій і кількості лекцій, передбачених навчальним планом, і визначається згідно з додатками 1 і 2 до Положення про організацію освітнього процесу в Хмельницькому університеті управління та права імені Леоніда Юзькова.

З цієї навчальної дисципліни передбачено проведення 7 лекційних занять за заочною формою навчання.

Отже, студент може набрати під час лекцій таку кількість балів:

№ з/п	Форма навчання	Кількість лекцій за планом	Кількість відвіданих лекцій						
			1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.
1.	Заочна	7	0,5	1,5	2,0	3,0	3,5	4,5	5,0

2.3. Обсяг балів, здобутих студентом під час семінарських занять, обчислюється за сумою балів, здобутих під час кожного із занять, передбачених навчальним планом, і визначається згідно з додатком 3 до Положення про організацію освітнього процесу в Хмельницькому університеті управління та права імені Леоніда Юзькова.

З цієї навчальної дисципліни передбачено проведення 6 семінарських занять за заочною формою навчання. За результатами кожного семінарського заняття кожному студенту до відповідного документа обліку успішності виставляється кількість балів від 0 до 5 числом, кратним 0,5, яку він отримав протягом заняття.

Критерії поточного оцінювання знань студентів наведені у п.4.3.8. Положення про організацію освітнього процесу в Хмельницькому університеті управління та права імені Леоніда Юзькова (затвердженого 29 травня 2017 року, протокол № 14).

2.4. Перерозподіл кількості балів в межах максимально можливої кількості балів за самостійну роботу студентів у кожному семестрі наведено в наступній таблиці:

<i>Загальна кількість балів за самостійну роботу за семестр</i>	<i>Кількість балів за один виконаний блок завдань</i>	<i>Кількість блоків завдань</i>
40	8	5

3. РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА

3.1. Основні джерела

1. Цивільний кодекс України від 16.01.2003 р. // ОВУ. 2003. № 11. Ст. 461.
2. Цивільне право України : [навч. посіб.] / Ю. В. Білоусов, А. В. Ватрас, С. Д. Гринько та ін. ; [за ред. Р. О. Стефанчука]. К. : Правова єдність, 2009. 536 с.
3. Дзера О.В. Договірне право України. Особлива частина: навч. посіб./ О.В. Дзера. К.: Юрінком Інтер, 2018. 1200 с.
4. Цивільне право України. Договірні та недоговірні зобов'язання: [підручник] / С. С. Бичкова, І. А. Бірюков, В. І. Бобрик та ін. : [за заг. ред. С. С. Бичкової]. 3-тє вид., перероб. і доп. К. : Алерта, 2014. 496 с.
5. Харитонов Є. О., Харитонova О. І., Старцев О. В. Цивільне право України : Підручник. 3-тє вид., перероб. і доп. К. : Істина, 2011. 808 с.
6. Цивільне право України : підручник / Є. О. Харитонов, Н. О. Саніахметова. К. : Істина, 2003. 776 с.
7. Договірне право України: навч. посіб. / Т. В. Бондар, О. В. Дзера, Н. С. Кузнецова та ін. : [за ред. О. В. Дзери]. К. : Юрінком Інтер, 2009. 1200 с.
8. Вавженчук С. Я. Договірне право : навч. посіб. Київ: КНЕУ, 2011. 584 с.
9. Цивільне право України. Особлива частина : [підручник] / Т. В. Боднар, С. І. Бервено, С. М. Безклубий та ін. ; [за ред. О. В. Дзери, Н. С. Кузнецової, Р. А. Майданика]. 3-тє вид., перероб. і доп. К. : Юрінком Інтер, 2010. 1176 с.
10. Цивільне право України : навч. посібник : у 2 т. / Іванов Ю.Ф., Куриліна О.В., Іванова М.В. 2-ге вид., доп. і перероб. Київ : Правова Єдність : Алерта.
11. Цивільний кодекс України : Науково-практичний коментар / Є. О. Харитонов, О. А. Підопригора, Ю. С. Червоний та ін. ; [за ред. Є. О. Харитонova, О. М. Калітенко]. Х. : ТОВ «Одіссей», 2003. 856 с.
12. Цивільний кодекс України : коментар / [за заг. ред. Є. О. Харитонova, О. М. Калітенко]. Одеса : Юрид. л-ра, 2004. 1112 с.
13. Цивільний кодекс України : Науково-практичний коментар / Є. О. Харитонов, І. М. Кучеренко, О. І. Харитонova та ін. ; [за ред. Є. О. Харитонova]. Х. : ТОВ «Одіссей»,

2006. 1200 с.

14. Цивільне право України. Особлива частина : підручник. Т. В. Боднар, С. И. Бервено, С. М. Безклубий та ін. ; за ред. О. В. Дзери, Н. С. Кузнецової, Р. А. Майданика. 3-тє вид., перероб. і доп. Київ: Юрінком Інтер, 2010. 1176 с.

15. Цивільне право України. Договірні та недоговірні зобов'язання: підручник. С. С. Бичкова, І. А. Бірюков, В. І. Бобрик та ін., за заг. ред. С. С. Бичкової. 3-тє вид., перероб. і доп. Київ: Алерта, 2014. 496 с.

3.2. Допоміжні джерела

Тема 23. Загальні положення про договірне зобов'язання

1. Боднар Т. В. Виконання договірних зобов'язань в цивільному праві : монографія. Київ: Юрінком Інтер, 2005. 272 с.

2. Голубєва Н. Ю. Зобов'язання у цивільному праві України: методологічні засади правового регулювання: автореферат дис. на здобуття наук. ступеня докт. юрид. наук : спец. 12.00.03 «Цивільне право; цивільний процес; сімейне право; міжнародне приватне право». Одеса, 2013. 40 с.

3. Заверуха Т. М. Презумпція відплатності цивільно-правового договору. *Університетські наукові записки*. 2014. № 4. С. 96-103.

4. Проблеми правового регулювання договірних відносин суб'єктів господарювання: монографія. В. М. Адам та ін. ; за заг. ред. М. С. Долинської. Львів: ТОВ «Галицька видавнича спілка», 2019. 247 с.

5. Панченко С.С. Строк дії договору та строк виконання договірного зобов'язання у цивільному праві: питання взаємозв'язку та розмежування. *Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія «Юридичні науки»*. 2015. Вип. 6. Т. 1. С. 111-114.

6. Луць В. Договір як регулятор цивільних відноси. *Право України*. 2012. № 9. С. 19-25.

7. Луць В. Тенденції розвитку договірного права України в сучасних умовах. *Право України*. 2009. № 8. С. 8-11.

8. Хоменко К.Т. Цивільно-правовий договір в системі договірних зобов'язань. Реформування законодавства державних інституцій: досягнення, недоліки та перспективи : зб. матеріалів Міжнар. юрид. наук.-практ. конференції : тези наук. доповідей, (30 травн. 2019 р.) : [відп. за вип. Смерчинська Н.І.]. Київ : МЮНІПК "Актуальна юриспруденція" ; АртЕк, 2019. С. 98-101.

Тема 24. Захист цивільних прав учасників договірного зобов'язання

1. Боднар Т. В. Деякі проблеми захисту цивільних прав у договірних зобов'язаннях. *Університетські наукові записки*. 2007. № 2 (22). С. 113-118.

2. Венедіктова І. Реалізація охоронюваних законом інтересів у договірних правовідносинах. *Право України*. 2012. № 9. С. 78-84.

3. Верховець А. А. Цивільно-правова відповідальність за порушення договору : дис. ... кандидата юрид. наук : 12.00.03. Київ, 2010. 210 с.

4. Горблянський В.Я. Захист прав споживачів за договором про надання послуг : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.03. Івано-Франківськ, 2019. 20 с.

5. Гнатів О. Захист права власності на об'єкти нерухомості у договірних зобов'язаннях шляхом визнання правочинів недійсними. *Актуальні проблеми правознавства : збірник наукових праць*. Тернопіл. нац. екон. ун-т, Юрид. ф-т ; голов. ред. Гречанюк С.К. ; редкол.: Крупчан О.Д., Галянтич М.К., Галай А.О. [та ін.]. Тернопіль, 2018. Вип. 4 (16). С. 106-109

6. Крисань Т. Є. Збитки як категорія цивільного права України : автореф. дис. на

здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук : спец. 12.00.03 «Цивільне право та цивільний процес; сімейне право; міжнародне приватне право». Одеса, 2008. 22 с.

7. Луспенник Д. Реалізація права на самозахист цивільних прав – новела нового ЦК України: поняття і межі здійснення. *Адвокат*. 2004. № 11. С. 3-8.

8. Отраднова О. О. Неустойка в цивільному праві: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук : спец. 12.00.03 «Цивільне право і цивільний процес; сімейне право; міжнародне приватне право». Київ, 2002. 20 с.

Тема 25. Зобов'язання з договору купівлі-продажу

1. Про захист прав споживачів: Закон України від 12.05.1991. *Відомості Верховної Ради України*. 1991. № 30. Ст. 379;

2. Про приватизацію державного і комунального майна: Закон України від 18.01.2018. *Відомості Верховної Ради України*. 2018. № 12. Ст. 68

3. Про відповідальність за несвоєчасне виконання грошових зобов'язань: Закон України від 22.11.1996 р. *Відомості Верховної Ради України*. 1997. № 5. Ст. 28;

4. Про відповідальність за шкоду, завдану внаслідок дефекту в продукції: Закон України від 19.05.2011 р. *Офіційний вісник України*. 2011. № 45. Ст. 1823;

5. Про державне регулювання видобутку, виробництва і використання дорогоцінних металів і дорогоцінного каміння та контролю за операціями з ними: Закон України від 18.11.1997 р. *Відомості Верховної Ради України*. 1998. № 9. Ст. 34;

6. Про державну реєстрацію речових прав на нерухоме майно та їх обтяжень: Закон України від 01.07.2004 р. *Офіційний вісник України*. 2004. № 30. Ст. 1993;

7. Про основні принципи та вимоги до безпечності та якості харчових продуктів: Закон України в ред. від 23.12.1997 р. *Відомості Верховної Ради України*. 1998. № 19. Ст. 98;

8. Про товарні біржі: Закон України від 10.12.1991 р. *Відомості Верховної Ради України*. 1992. № 10. Ст. 139;

9. Про ринки капіталу та організовані товарні ринки: Закон України від 23.02.2006 р. *Офіційний вісник України*. 2006. № 13. Ст. 857.

10. Про державну реєстрацію речових прав на нерухоме майно та їх обтяжень: Постанова Кабінету Міністрів України від 25.12.2015 року (зі змінами та доповненнями). *Офіційний вісник України*. 2016. № 2. Ст. 721.

11. Про державну підтримку сільського господарства України: Закон України від 24.06.2004. № 1877-IV. *Відомості Верховної Ради України*. 2004. № 49. Ст. 527;

12. Про фермерське господарство: Закон України від 19.06.2003. № 973-IV. *Відомості Верховної Ради України*. 2003. № 45. Ст. 363;

13. Про ринок електричної енергії: Закон України від 13.04.2017 № 2019-VIII. *Відомості Верховної Ради України*. 2017. № 27-28. Ст. 312

14. Про альтернативні джерела енергії: Закон України від 20.02.2003 № 555-IV. *Відомості Верховної Ради України*. 2003. № 24. Ст. 155

15. Про нафту і газ: Закон України 12.07.2001 № 2665-III. *Відомості Верховної Ради України*. 2001. № 50. Ст. 262;

16. Про трубопровідний транспорт: Закон України від 15.05.1996 № 192/96-ВР. *Відомості Верховної Ради України*. 1996. № 29. Ст. 139;

17. Про регулювання товарообмінних (бартерних) операцій у галузі зовнішньоекономічної діяльності: Закон України від 23.12.1998 № 351-XIV. *Відомості Верховної Ради України*. 1999. № 5-6. Ст. 44.

18. Про судову практику розгляду справ про визнання правочинів недійсними: Постанова Пленуму Верховного Суду України від 06 листопада 2009 року № 9

19. Апопій І. Нові аспекти укладання договору поставки товарів для державних потреб. *Підприємництво, господарство і право*. 2003. № 2. С. 18-21.

20. Бабаджанян Г. Договір купівлі-продажу товарів: загальні обмеження саморегулювання. Зовнішня торгівля: економіка, фінанси, право : науковий журнал. Київ. нац. торговельно-економ. ун-т ; редкол.: Мазаракі А.А., Прикульська Н.В., Мельниченко С.В. [та ін.]. Київ, 2021. № 1 (114). С. 54-62.
21. Безклубий І.А., Глушенко Є.М. Момент переходу права власності за договором купівлі-продажу з торгів. Бюлетень Міністерства юстиції України. 2008. № 4. С. 27-33.
22. Беседіна Т.І. Проблема визначення сторін у договорі (контракті) поставки в зовнішньоекономічній діяльності. Держава і право: збірник наукових праць. Юридичні і політичні науки. Інститут держави і права ім.Корецького В.М. НАН України. Київ, 2010. Вип. 47. С. 383-388.
23. Войчук О. Основні умови регулювання господарських відносин щодо поставок. *Вісник податкової служби України*. 2003. № 3. С.57-62.
24. Єгоричева О. Договір роздрібної купівлі-продажу як підстава виникнення у покупця статусу споживача. *Підприємництво, господарство і право*. 2013. № 3 (207). С. 28-32.
25. Заверуха С. В. Неустойка як штраф і компенсація за договорами про передачу майна у власність. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. Серія: Право. 2013. № 22. Ч. II. Т. 1. С. 216–220.
26. Погоджук В.Р. Захист прав споживачів за договором постачання електричної енергії через приєднану мережу: монографія. К.: НДІ приватного права і підприємництва імені академіка Ф. Г. Бурчака НАПрН України, 2017. 218 с.
27. Кальниченко А. Деякі питання, що можуть виникати при укладенні договорів купівлі-продажу земельних ділянок. *Мала енциклопедія нотаріуса*. 2006. № 3. С. 49-52.
28. Колонтирська М. Зміст договору поставки продукції для державних потреб. *Вісник Львівського університету ім. Івана Франка*. 2003. Вип. 38 Юридич. науки. С. 293-300.
29. Канзафарова І.С. Біржові договори як різновид купівлі-продажу. Держава і право : збірник наукових праць. Юридичні і політичні науки. Київ, 2011. Вип. 53. С. 283-288.
30. Місяць А. П. Відчуження майна особою, якій воно належить на праві власності: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.03. К., 2014. 19 с.
31. Мартинюк А. Співвідношення договору контрактації сільськогосподарської продукції із суміжними договорами. *Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка / КНУ ім. Т. Шевченка*. Київ, 2015. С. 84-87. (Юридичні науки ; вип. 1 (100))
32. Олефіренко А. М. Договір купівлі-продажу підприємства: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.03. К., 2013. 18 с.
33. Поплавська М. В. Право споживача на інформацію про продукцію за законодавством України та ЄС (цивільно-правовий аспект) : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.03. К., 2015. 20 с.
34. Станіславський В. Правова природа договору поставки продукції насінництва як вид договору купівлі-продажу. *Право України*. 2008. № 10. С. 55-63.

**Тема 26. Зобов'язання з договорів дарування,
ренти та довічного утримання.**

35. Апанасюк М.П. Юридичні особливості договору ренти. Бюлетень Міністерства юстиції України: офіційне видання. Київ, 2011. № 12 (грудень). С. 40-45
36. Вавженчук С.Я. Юридична природа договору ренти: теоретико-догматичний ракурс. *Вісник господарського судочинства*. Київ, 2011. № 4. С. 133-137
37. Вавженчук С.Я. Транспарентність юридичної природи договору довічного утримання. *Вісник господарського судочинства*. Київ, 2011. № 6. С. 78-81.

38. Вавженчук С.Я. Дефініції основних конструктивних елементів договору ренти. *Вісник господарського судочинства*. Київ, 2011. № 5. С. 118-122.
39. Ісаєв А. М. Договір дарування за Цивільним кодексом України: монографія. Київ: Дзякопенко, 2010. 224 с.
40. Заверуха Т. М. Особливості натуральної форми виявлення відплатності договору ренти. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія: «Юриспруденція»*. 2014. Вип. 12. Т. 2. С. 42-45.
41. Кузьмич О. Договір дарування з обов'язком обдаровуваного на користь третьої особи в цивільному законодавстві України. *Підприємництво, господарство і право*. Київ, 2011. № 7 (187). С. 11-14.
42. Коноваленко О.Ю. Договір дарування у цивільному праві України. Пенітенціарна система України: актуальні проблеми підготовки кадрів: зб. матеріалів наук.-теорет. конф. курсантів (Київ, 11 квіт. 2014 р.) / Держ. пенітенціарна служба України, Ін-т кримін.-викон. служби; [відп. ред.: І.М. Копотун, С.Г. Стеценко]. Київ: Інститут кримінально-виконавчої служби, 2014. С. 69-71.
43. Коваленко Т. Договір ренти земельної ділянки. *Землевпорядний вісник: науково-виробничий журнал*. 2013. № 12. С. 42-46.
44. Логвиненко Ю.В. Особливості укладання договору дарування. *Бюлетень Міністерства юстиції України*. Київ, 2011. № 3 (березень). С. 130-135.
45. Майданик Р.А. Зміст, сторони і виконання договору ренти. Договірне право України: особлива частина: навчальний посібник/ Н.С. Кузнецова, Т.П. Базова, Ю.В. Білоусов, І.А. [та ін.] Безклубний. Київ: Юрінком Інтер, 2009. С. 175-179.
46. Морозов Є. Визнання договору дарування недійсним. *Юридичний вісник України*: все про закони - в одній газеті: загальнонаціональна правова газета. Київ, 2021. 23 квітня - 13 травня (№ 16/17). С. 22
47. Новікова В. Особливості договору дарування. *Підприємництво, господарство і право*. Київ, 2009. № 1 (157). С. 14-17.
48. Розгон О. Виконання договору довічного утримання: проблеми теорії та практики застосування. Слово Національної школи суддів України: фахове загальнодержавне науково-практичне та науково-методичне юридичне видання. Національна школа суддів України. Київ, 2016. № 1 (14). С. 123-131.

Тема 27. Зобов'язання з передання майна в користування

49. Податковий кодекс України: Закон України від 02.12.2010 № 2755-VI.
50. Про нотаріат: Закон України від 02.09.1993 № 3425-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3425-12#Text>
51. Порядок вчинення нотаріальних дій нотаріусами України від 22.02.2012 р. № 296/5. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0282-12>
52. Про оренду державного та комунального майна: Закон України від 03.10.2019. № 157-IX. *Відомості Верховної Ради України*. 2020. № 4. Ст. 25;
53. Про особливості правового режиму діяльності Національної академії наук України, національних галузевих академій наук та статусу їх майнового комплексу: Закон України 07.02.2002 № 3065-III. *Відомості Верховної Ради України*. 2002. № 30. Ст. 205;
54. Про господарську діяльність у Збройних Силах України: Закон України від 21.09.1999 № 1076-XIV. *Відомості Верховної Ради України*. 1999. № 48. Ст. 408;
55. Про оренду землі: Закон України 6.10.1998 № 161-XIV. *Відомості Верховної Ради України*. 1998. № 46. Ст. 280;
56. Про фінансовий лізинг: Закон України від 04.02.2021 р. № 1201-IX. *Офіційний вісник України*. № 22. 2021. Ст. 976.
57. Калаур І.Р. Договірні зобов'язання з передання майна в користування : проблеми

теорії та практики : Монографія. 2-ге вид., доп. Тернопіль: Підручники і посібники, 2015. 480 с.

58. Карпечкін Г.Я. Автотранспортні засоби як предмет договору лізингу. Бюлетень Міністерства юстиції України. 2008. № 4. С. 109-114.

59. Логвинчук Р.П. Стадії укладення договору лізингу. *Держава і право: збірник наукових праць. Юридичні і політичні науки*. Інститут держави і права ім.Корецького В.М. НАН України. Київ, 2010. Вип. 47. С. 360-364.

60. Мороз М.В. Міри цивільно-правової відповідальності за порушення зобов'язання з договору найму (оренди). *Право та інновації: науково-практичний журнал / Нац. акад. правових наук України; Н.-д. ін-т правового забезпеч. інновац. розвитку; редкол.: С.В. Глібко, Г.В. Анісімова, В.Ю. Уркевич [та ін.]*. Харків, 2018. № 3 (23). С. 104-109.

61. Ментух Н.Ф. Господарсько-правова відповідальність суб'єктів лізингової діяльності за договором лізингу. *Вісник господарського судочинства: офіц. друкований орган Вищ. господ. суду України*. 2012. № 6. С. 149-155

62. Никоненко А. Договір фінансового лізингу: законодавче регулювання і деякі практичні аспекти укладання. *Юридичний журнал аналітичні матеріали, коментарі, судова практика*. 2012. № 7/8 (121/122). С. 155-157

63. Оренда в Україні: загальні положення; порядок укладання договору; лізинг та фрахт; орендна плата; оренда землі; діяльність дозвільних органів; судова практика. Київ: Юрінком Інтер, 2007. 416 с.

64. Отрадна О.О. Поняття та юридичні ознаки договору найму (оренди). *Договірне право України: особлива частина: навчальний посібник / Н.С. Кузнєцова, Т.П. Базова, Ю.В. Білоусов, І.А. [та ін.]* Київ: Юрінком Інтер, 2009. С. 193-197.

65. Тарасенко Л. Договір найму (оренди) транспортного засобу. *Вісник Львівського університету: збірник наукових праць*. 61. 2015. С. 324-329.

66. Труфанова Ю. Проблемні аспекти припинення договору найму (оренди) у зв'язку з ліквідацією юридичної особи. *Підприємництво, господарство і право*. 2015. № 10 (238). С. 6-9.

67. Цірат Г. Попередні обов'язкові умови (conditions precedent) за договорами лізингу повітряних суден. *Юридична Україна: правовий часопис*. 2012. № 11 (119). С. 78-82.

68. Чорна Ж.Л. Деякі питання правового регулювання договору найму (оренди) земельної ділянки за законодавством України. *Університетські наукові записки Хмельницького університету управління та права*. 2008. Вип. 2 (26). С. 53-57.

Тема 28. Зобов'язання з договору підряду.

69. Ганчева А. Договір побутового підряду в цивільному праві України. Монографія., К: Алерта, 2014. 154 с.

70. Договори з виконання робіт в цивільному праві України : проблеми теорії і практики: монографія. За заг. ред. А. Б. Гриняка. К.: НДІ приватного права і підприємництва імені академіка Ф. Г. Бурчака НАПрН України, 2015. 402 с.

71. Біленко М. Особливості договору підряду на капітальне будівництво. *Юридична Україна: правовий часопис*. 2012. № 2 (110). С. 43-47

72. Ізарова І. Істотні умови договору підряду на виконання проектних робіт. *Право України: юридичний журнал*. 2010. № 11. С. 90-96.

73. Кузнєцова Н.С. Відповідальність за договором будівельного підряду. Н.С. Кузнєцова, Р.А. Майданик. *Договірне право України: особлива частина: навчальний посібник*. Н.С. Кузнєцова, Т.П. Базова, Ю.В. Білоусов, І.А. [та ін.] Безклубний. Київ: Юрінком Інтер, 2009. С. 429.

74. Лукасевич-Крутник І. С. Договір підряду на проведення проектних та пошукових робіт: монографія. Т.: Економічна думка ТНЕУ, 2012. 178 с.

75. Луць В.В. Контракти в підприємницькій діяльності: Навч. посібник. 2-е перероб. і допов. К.: Юрінком Інтер, 2008. 576 с.

76. Недошовенко А.О. Укладання, зміна та розірвання договору будівельного підряду : дис. ... д-ра філософії. Київ, 2021. 224 с.

Тема 29. Зобов'язання з договору про надання послуг.

1. Гриняк А. А. Особливості розмежування договорів підряду та договорів із надання послуг. *Підприємництво, господарство і право*. 2012. № 4. с. 18–20
2. Майданик Р.А. Договір про безоплатне надання громадянам медичної допомоги: поняття, природа, елементи. *Юридична газета*, 2013. 15 лист. № 45. с. 7.
3. Майданик Р.А. Глава 52. «Договір про надання медичних послуг». Договірне право. Особлива частина : початковий посібник. За заг. ред. О.В. Дзери (кер. авт. кол.), Н.С. Кузнецової, Т.В. Боднар. Київ: Юрінком Інтер, 2009. с. 1107–1133.
4. Мірзоян А. А. Поняття зобов'язання з надання послуг. *Держава і право*. Збірник наукових праць. Юридичні і політичні науки. Випуск 32. Інститут держави і права імені В.М. Корецького НАН України, 2006. с. 284-288.
5. Мірзоян А. А. Деякі питання систематизації договорів про надання послуг. *Університетські наукові записки*. Часопис Хмельницького університету управління та права. 2007. № 4 (24). с. 229-233.
6. Телестакова А. А. Окремі питання визначення критеріїв класифікації договорів про надання послуг. *Часоп. Київ. ун-ту права*. 2011. № 1. с. 172-175.
7. Федорченко Н.В. Договірні зобов'язання з надання послуг у вітчизняному праві: розвиток та перспективи. *Право України*. 2019. № 2. с. 44-59.

Тема 30. Зобов'язання з договорів про надання транспортних та експедиційних послуг

8. Про перевезення небезпечних вантажів: Закон України від 06.04.2000 р. ВВРУ. 2000. №28. Ст.222.
9. Про мультимодальні перевезення: Закон України від 17.11.2021 р. ОВУ. 2021. № 97. Ст.6279.
10. Про транспортно-експедиторську діяльність: Закон України від 01.07. 2004 р. ВВРУ. 2004. №52. Ст.562.
11. Безлюдько І. Система договорів перевезення за новим законодавством України. *Право України*. 2005. № 9.
12. Булгакова І. В. Поняття та значення договору залізничного перевезення за законодавством України. *Вісник господарського судочинства*. 2001. № 1. с. 164-167.
13. Вишневецький О. Пропозиції щодо удосконалення діючого законодавства України про морські перевезення нафти і нафтопродуктів наливом. *Юридический вестник*. 2000. № 1. с. 96-102.
14. Діковська І. Відповідальність за шкоду, заподіяну життю та здоров'ю пасажирів при виконанні міжнародних повітряних перевезень. *Підприємництво, господарство і право*. 2002. № 2. с.46.
15. Діковська І. Деякі питання визначення застосовуваного права до зобов'язань із міжнародних перевезень. *Підприємництво, господарство і право*. 2011. № 12 (192). с. 76-79
16. Ємельянчик С. Договір про надання послуг у новому Цивільному кодексі України. *Підприємництво, господарство і право*. 2005. № 2. с.92-96.
17. Клепікова О. Пред'явлення вантажу до перевезення морським транспортом та способи перевезення: організаційно-правовий аспект. *Право України*. 2003. № 6. с. 43-48.
18. Клепікова О.В. Правова природа коносамента. *Підприємництво, господарство і право*. 2001. № 10. с. 29.
19. Осетинська Г.А. Проблеми визначення класифікаційних критеріїв відмежування

- зобов'язань з надання послуг та поділу їх на види. *Вісник господарського судочинства*. 2004. № 2. с. 251-256.
20. Прусс В. Деякі аспекти вдосконалення законодавства, що регулює торговельне мореплавство. *Право України*. 1999. № 4.
21. Самойленко Г. Сутність договору перевозки вантажів річковим транспортом: правові питання. *Право України*. 2000. № 12.
22. Свистун Л. Довгостроковий договір на перевезення вантажів автомобільним транспортом. *Право України*. 2004. № 7. с. 62-64.
23. Свистун Л. Щодо питання відповідальності сторін за договором перевезення вантажів автомобільним транспортом. *Підприємництво, господарство і право*. 2007. № 10.
24. Свистун Л.Я. Деякі питання відповідальності сторін за договорами перевезення вантажів автомобільним транспортом. *Право і суспільство*. 2010. № 1. с. 25-29.
25. Лукасевич-Крутник. Порушення договірних зоб'язань із надання транспортних послуг: поняття та види. *Право України*. 2019. № 1. с. 278-294.

Тема 31. Зобов'язання з договору зберігання та охорони

1. Про сертифіковані товарні склади та прості та подвійні складські свідоцтва: Закон України від 23.12. 2004 р. ВВРУ. 2005. №6. Ст.136.
2. Про порядок надання фінансових послуг ломбардами: Положення, Розпорядження Державної комісії з регулювання ринків фінансових послуг України від 26.04.2005 р. ОВУ. 2005. №21. Ст. 81.
3. Про банки і банківську діяльність: Закон України від 07.12. 2000 р. ВВРУ. 2001. №5-6. Ст.30.
4. Правила користування готелями та аналогічними засобами розміщення та надання готельних послуг, затверджені наказом Державної туристичної адміністрації України 16.03. 2004 р. ОВУ. 2004. №14. Ст.395.
5. Дзера О.В. Відповідальність сторін договору зберігання. Договірне право України : особлива частина: навчальний посібник Н.С. Кузнецова, Т.П. Базова, Ю.В. Білоусов. Київ : Юрінком Інтер, 2009. с. 699-703.
6. Грамацький Е. Правова природа зберігання майна та його правові підстави за новим законодавством України. *Право України*. 2003. № 10. с. 108-112.
7. Грамацький Ернест Мірчевич. Договір зберігання у цивільному праві : Дис. ... канд. юридичних наук: 12.00.03. КНУТШ. Київ, 2004.
8. Демчук А. Предмет та об'єкт договору зберігання на товарному складі. *Підприємництво, господарство і право*. 2007. № 4.
9. Демчук А. Складське свідоцтво як об'єкт цивільного права. *Підприємництво, господарство і право*. 2007. № 2.

Тема 32. Зобов'язання із страхування

10. Про страхування: Закон України від 18.11.2021 р. ОВУ. 2021. № 100. Ст.6545.
11. Про обов'язкове страхування цивільно-правової відповідальності власників наземних транспортних засобів: Закон України від 01.07. 2004 р. ВВРУ. 2005. №1. Ст.1.
12. Бондарчук М. І. Правові аспекти реформування медичного страхування в Україні. Збірник наукових праць. Вип. 48: Правознавство. Чернівці: ЧДУ, 1999. с. 72-76.
13. Дараганова Н. Організація авіаційного страхування членів екіпажу повітряного судна та іншого авіаційного персоналу цивільної авіації. *Право України*. 2006. № 9.
14. Кінашук Л. Види страхування та їх місце в управлінні ризиками. *Підприємництво, господарство і право*. 2001. № 11. с. 55.

15. Кінашук Л. Організаційно-правові особливості функцій та принципів страхування. *Підприємництво, господарство і право*. 2001. № 10. с. 48.
16. Кінашук Л. Особливості розвитку страхової справи в Україні. *Підприємництво, господарство і право*. 2002. № 2. с. 26.
17. Никифоров В. М. Поняття договору страхування відповідальності. *Науковий вісник Чернівецького університету*. Збірник наукових праць. Вип. 48: Правознавство. Чернівці: ЧДУ, 1999. с. 68-71.
18. Піліпенко С. Страхові небезпеки в договорі страхування. *Підприємництво, господарство і право*. 2001. № 9. С. 46.
19. Семенова К. Правове регулювання перестрахування: деякі аспекти. *Право України*. 2005. № 2. С. 40.
20. Семеняка В. Правила страхування: теоретико-правові та прикладні аспекти. *Право України*. 2007. № 4.
21. Снігерьова М. До питання про класифікацію договорів морського страхування. *Право України*. 2005. № 8.
22. Степанов О. Договір на страхування автомобіля та його види. *Право України*. 1999. № 11.
23. Супрун Л. Юридична природа договору перестрахування. *Право України*. 2006. № 2.
24. Яворський Я. Ознаки договору страхування: українська практика та зарубіжний досвід. *Право України*. 2007. № 9.

Тема 33. Зобов'язання з договорів доручення, комісії, управління майном

25. Господарський кодекс України від 18.03. 2004 р. ВВРУ. 2003. №18, № 19-20, №21-22. Ст.144. (ст.295-305).
26. Богославець В. М. Природа договірних правовідносин щодо надання правової допомоги. *Підприємництво, господарство і право*. 2006. № 6. с. 29-30.
27. Бурлаков Р.М. Поняття та істотні умови договору на проведення аудиту. *Вісник Академії правових наук України*. 1996. № 6.
28. Гранкіна А. Чи існують правові методи захисту клієнта від надання юридичної допомоги неналежним чином. *Держава і право*. 2007. Вип. 18. с. 244-245.
29. Крупко П. Договір доручення як форма надання повноважень при добровільному представництві. *Право України*. 2002. № 9. с. 104-109.
30. Крупко П. Наслідки неналежного здійснення добровільного представництва. *Право України*. 2002. № 10. с. 108-114.
31. Крупко П. Суб'єкти добровільного представництва за цивільним правом. *Право України*. 2002. № 5. с. 105-110.
32. Майданик Р. А. Коментар до глави «Комісія» Цивільного кодексу України. Законодавство України: Науково-практичні коментарі. 2005. № 3. с. 51-64
33. Сіленіна К. Користь та шкода генерального доручення. *Право України*. 2001. № 3.
34. Тропіна О. М., Дмитренко Г. М Поняття та види договорів із надання юридичних послуг. *Право і суспільство*. № 4. 2010. с. 93-97.
35. Бічук Л. Управління майном неповнолітнього: деякі аспекти. *Право України*. 2000. №9.
36. Воронезький Р. Довірчі правовідносини в Україні. *Право України*. 1997. № 10.
37. Кривобок С. Договір управління підприємством. *Право України*. 2007. № 3.
38. Курпас Ю. В. Становлення та розвиток інституту управління майном в Україні: Автореф. дис... канд. юрид. наук: 12.00.03. Київський національний ун-т ім. Тараса Шевченка. Київ, 2004. 20 с.
39. Майданик Р. Особливості довірчого управління спільним майновим комплексом власників майнових сертифікатів. *Підприємництво, господарство і право*. 2002. № 4. С.14.

40. Майданик Р. Поняття довірчого управління нерухомим майном. *Право України*. 2002. № 12. с. 122-125.
41. Майданик Р. Представницька діяльність довірчих товариств (цивільно-правова характеристика). *Право України*. 2002. № 4. с. 36-40.
42. Майданик Р., Смирницький Ю. Довірче управління майном в праві України. *Право України*. 1998. № 4.
43. Марченко Г. Інститут трасту в правовій системі України: перспективи розвитку. *Право України*. 2001. № 3.

Тема 34. Зобов'язання з договорів про надання фінансових послуг

44. Асаулук А. В. Договір позики в нотаріальній практиці. *Мала енциклопедія нотаріуса*. Київ, 2007. № 2.
45. Безклубий І. А. Договір позики та його співвідношення з кредитним договором. *Мала енциклопедія нотаріуса*. Київ, 2007. № 4.
46. Безклубий І. До питання про підстави виникнення грошового зобов'язання. *Право України*. 2004. № 4. С. 57-60.
47. Безклубий І. До питання про юридичну природу договору факторингу. *Підприємництво, господарство і право*. 2005. № 3. с. 89-92.
48. Безклубий І. Операції банку та класифікація цивільних правочинів в банківській діяльності. *Право України*. 2002. № 6. с. 57-61.
49. Безклубий І. Про предмет грошового зобов'язання. *Право України*. 2003. № 10. с. 60-63.
50. Безклубий І. Поняття безготівкових розрахункових відносин. *Підприємництво, господарство і право*. 2005. № 1. С. 19-22.
51. Вавженчук С. Я. Деякі аспекти правового регулювання та визначення форми договору. *Адвокат*. № 9. с. 12-14.
52. Василичук В. Правове регулювання банківського кредитування суб'єктів підприємницької діяльності. *Право України*. 2001. № 7.
53. Воробець Л. Поняття банківського кредиту та кредитних операцій банку. *Право України*. 2002. № 12. с. 62-65.
54. Зубатенко О. М. Кредитна спілка як учасник відносин у сфері господарювання. *Економіка і право*. 2009. № 1. с. 30-34.
55. Кривенда О. Визнання договору позики безгрошовим. *Підприємництво, господарство і право*. 2001. № 11. С. 26.
56. Кривенда О. Деякі аспекти поняття і правової природи позикових відносин. *Підприємництво, господарство і право*. 2001. № 9. С. 49.
57. Кривенда О. Еволюція позики: досвід права Стародавнього Риму. *Підприємництво, господарство і право*. 2002. № 1. С. 53.
58. Кривенда О. Об'єкт позики: цивільно-правова характеристика. *Підприємництво, господарство і право*. 2002. № 2. С. 38.
59. Лепех С. Окремі проблеми майнової відповідальності за кредитним договором. *Підприємництво, господарство і право*. 2001. № 12. С. 28.
60. Майданик Р. Фидуціарні позики і кредити (цивільно-правова характеристика). *Підприємництво, господарство і право*. 2001. № 9. С. 35.
61. Олексієнко М., Ольшанський В., Лилак Д., Першиков Е. Кредит і кредитні правовідносини: економічна природа і практика законодавчого регулювання: Теорія, практика, нормативна база. Київ: Козаки, 1996.
62. Оплачко Л. Застава як спосіб забезпечення кредитного договору. *Вісник Академії правових наук України*. 2002. № 2 (29). С. 204.
63. Оплачко Л. Кредитування як банківська операція. *Право України*. 2003. № 2. с. 52-56.
64. Оплачко Л. Правове забезпечення ролі кредиту в формуванні ринкової економіки

України. *Право України*. 2003. № 9. с. 61-64.

65. Оплачко Л. Способи забезпечення кредитного договору. *Право України*. 2002. № 11. с. 49-53.

Тема 35. Зобов'язання з правочинів щодо розпорядження майновими правами інтелектуальної власності

66. Мадридська угода про Міжнародну реєстрацію знаків від 14 квітня 1891 року URL: http://www.zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=995_134;
67. Ніщяка Угода про міжнародну класифікацію виробів та послуг для реєстрації знаків від 12 липня 1967 року. URL: http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=995_066;
68. Про авторське право і суміжні права: Закон України від 01.12.2022. № 2811-IX. *Офіційний вісник України*. 2023. № 3. Ст. 196.
69. Про медіа: Закон України від 13.12.2022 р. № 2849-IX. *Офіційний вісник України*. 2023. № 3. Ст. 205.
70. Про захист від недобросовісної конкуренції: Закон України від 7.06.1996 року. *Відомості Верховної Ради України*. 1996. № 36. Ст. 164;
71. Про захист економічної конкуренції: Закон України від 11.01.2001 року. *Відомості Верховної Ради України*. 2001. № 12. Ст. 64;
72. Про захист інформації в інформаційно-телекомунікаційних системах: Закон України від 5.07.1994 р. *Відомості Верховної Ради України*. 1994. № 31. Ст. 286;
73. Про зовнішньоекономічну діяльність: Закон України від 16.04.1991 року. *Відомості Верховної Ради України*. 1991. № 29. Ст. 377;
74. Про інформацію: Закон України від 2.10.1992 року. *Відомості Верховної Ради України*. 1992. № 48. Ст. 650;
75. Про кінематографію: Закон України від 13.01.1998 р. *Офіційний вісник України*. 1998. № 6. Ст. 205.
76. Про охорону прав на винаходи та корисні моделі: Закон України від 15 грудня 1993 року. *Відомості Верховної Ради України*. 1994. № 7. Ст. 32;
77. Про правову охорону географічних зазначень: Закон України 16.06.1999 *Відомості Верховної Ради України* 1999. № 32. Ст. 267;
78. Про охорону прав на знаки для товарів і послуг: Закон України від 15 грудня 1993 року *Відомості Верховної Ради України*. 1998. № 8. Ст. 28;
79. Про охорону прав на промислові зразки: Закон України від 15 грудня 1993 року *Відомості Верховної Ради України*. 1994. № 7. Ст. 34;
80. Про охорону прав на сорти рослин: Закон України від 21.04.1993 р. *Відомості Верховної Ради України* . 1993. №21. Ст. 218
81. Інтелектуальна власність : економіко-правові аспекти : підручник. 3-тє вид ., перероб. та доп . Є.І. Ходаківський, В.П. Якобчук, І.Л. Литвинчук. Київ: Центр учбової літератури, 2017. 504 с.
82. Вахонєва Т.М. Авторське право і суміжні права в Україні: навчальний посібник. 2 -ге видання. Київ: Дакор, 2019. 576 с.
83. Венедіктова І.В., Розгон О.В. Цивільно-правовий захист та охорона авторського права. *Форум права*. 2007. №2. С.24-29.
84. Зайцева-Калаур І.В. Авторські права журналіста. *Вісник Запорізького національного університету. Юридичні науки*. 2015. № 1(2). С. 64-71.
85. Кочина О.С. Порядок відшкодування моральної немайнової шкоди при порушенні авторських та суміжних прав в Україні: дис... канд. юрид. наук. 12.00.03. Київ, 2017. 264 с.
86. Особисті немайнові права інтелектуальної власності творців : монографія / за заг. ред. В. В. Луця. Тернопіль: Підручники і посібники, 2007. 256 с.

87. Право інтелектуальної власності : акад. курс: підруч. для студ. вищих навч. закладів / О. П. Орлюк, Г. О. Андрощук, О. Б. Бутнік-Сіверський та ін.; за ред. О. П. Орлюк, О. Д. Святоцького Київ: Видавничий Дім «Ін Юре», 2007. 696 с.
88. Підпригора О.А., Підпригора О.О. Право інтелектуальної власності України. Київ: Юрінком Інтер, 1998. 336 с.
89. Стефанчук Р.О. Система особистих немайнових прав у сфері авторства . *Університетські наукові записки*. 2005. № 3 (15). С. 60- 65.
90. Ульянова Г.О. Методологічні проблеми цивільно-правового захисту прав інтелектуальної власності від плагіату: дис... док. юр. наук. 12.00.03. Одеса, 2015. 433 с.
91. Штефан А.С. Авторське право і суміжні права: особливості правової охорони, здійснення та захисту: монографія. Київ: Інтерсервіс, 2017. 150 с.

Тема 36. Зобов'язання з договору про спільну діяльність

92. Блажівська О. Правовий статус учасників договору про спільну діяльність. *Вісник прокуратури: Загальнодержавне фахове юридичне видання*. Генеральна прокуратура України; Нац. юр. ак. України ім. Ярослава Мудрого; КНУТШ. Київ, 2007. № 2. С. 94-102.
93. Дмитрієва Ю. Визначення поняття «договору простого товариства» та його правова кваліфікація. *Право України: юридичний журнал*. Київ, 2007. № 9. С. 96-100.
94. Коровяковська Н.С. Припинення договору простого товариства. Договірне право України : особлива частина : навчальний посібник. Н.С. Кузнєцова, Т.П. Базова, Ю.В. Білоусов. Київ : Юрінком Інтер, 2009. С. 1044-1046.
95. Резнікова В.В. Договір про спільну господарську діяльність: поняття, ознаки та види. *Економіка та право: науковий журнал*. Донецьк, 2013. № 2 (36). С. 35-39.
96. Шаперенков К. Сторони договору простого товариства. *Підприємництво, господарство і право*. Київ, 2007. № 2. С. 37-41

Тема 37. Загальні положення про недоговірне зобов'язання

97. Білоусов Ю. В., Черняк О. О. Цивільно-правовий статус споживача: у контексті адаптації національного законодавства до законодавства Європейського Союзу: Монографія. Київ: Науково-дослідний інститут приватного права і підприємництва НАПрН України, 2010. 239 с.
98. Бурлака І. Понятійна суть та юридична природа зобов'язань з відшкодування шкоди, заподіяної без вини завдавача. *Право України*. 2009. № 9. с. 106-110.
99. Гринько С. Д. Деліктні зобов'язання римського приватного права : поняття, система, рецепція : монографія, за наук. ред. Є. О. Харитонова. Хмельницький : Видавництво Хмельницького університету управління та права, 2012. 724 с.
100. Гринько С. Д. Протиправність як обов'язкова ознака завдання шкоди для виникнення деліктних зобов'язань за дореволюційним законодавством України. *Приватне право і підприємництво*. Збірник наукових праць. 2010. Вип. 9. с. 84 – 88.
101. Гринько С. Д. Загальні засади деліктного права Франції, Німеччини та України: порівняльно-правовий аналіз. *Приватне право і підприємництво*. Збірник наукових праць. 2009. Вип. 8. с. 169-172.
102. Гринько С. Д. Значення види в деліктних зобов'язаннях. *Університетські наукові записки*. 2009. № 2. С. 51-58.
103. Гринько С. Д. Значення вини потерпілого в деліктних зобов'язаннях. *Університетські наукові записки*. 2009. № 3. с. 55-61.
104. Гринько С. Д. Підстави виникнення деліктних зобов'язань за римським правом. *Університетські наукові записки*. 2009. № 1. с. 49-55.
105. Гринько С. Д. Причинно-наслідковий зв'язок як об'єктивна умова виникнення деліктних зобов'язань в Україні. *Університетські наукові записки*. 2010. № 2. с. 66-79.

106. Ківалова Т. С. Зобов'язання відшкодування шкоди у цивільному законодавстві України (теоретичні аспекти) : монографія. М–во освіти і науки України; Одеська нац. юрид. акад. Одеса : Юридична література, 2008. 360 с.
 107. Примак В. Вина як критерій визначення розміру відшкодування моральної шкоди. *Юридична Україна*. 2009. № 5. с. 71-77.
 108. Зубар В.М. Відсутність доручення як одна з умов виникнення зобов'язання з ведення чужих справ. Матеріали міжнародної наукової конференції «Європа, Японія, Україна: шляхи демократизації державно-правових систем». Київ: ІДП НАНУ. 2000. с. 287-290.
 109. Ігнатенко В.М. Публічна обіцянка винагороди без оголошення конкурсу. *Підприємництво, господарство і право*. 2004. № 5. с. 21-23.
 110. Качановський В.В. Правова природа публічної обіцянки винагороди. Матеріали III Міжнародної науково-практичної конференції «Актуальні питання реформування правової системи України» (Луцьк, 2-3 червня 2006 р.). Юрид. факультет Волинського державного університету ім. Л. Українки. Луцьк: ВЕЖА, 2006. с. 282-285.
 111. Морозова С. Є. Публічна обіцянка нагороди за результатами конкурсу. Цивільне право України. Академічний курс: Підруч.: У 2 т. За заг. ред. Я. М. Шевченко. Т. 2: Особлива частина. Київ: Концерн «Видавничий дім» «ІнЮре», 2003. с. 303 – 307.
 112. Отрадна О.О. Недоговірні зобов'язання у цивільному праві України: навч. посіб. Київ: Юрінком Інтер, 2009. 240 с.
 113. Таш'ян Р.І. Односторонні правочини у цивільному праві: монографія. Харків: Право, 2010. 199 с.
 114. Цивільний кодекс України: Коментар. (Із змінами та доповненнями станом на 18 лютого 2004 року), за заг. ред. Є.О. Харитонova, О.М. Калітенко. Одеса: Юрид. літ-ра, 2004. 1112 с.
 115. Чернат В. А. Зобов'язання, що виникають внаслідок рятування здоров'я та життя фізичної особи : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.03. В. А. Чернат; кер. роботи Є. О. Харитонов; Нац. ун.-т «Одеська юридична академія». Одеса, 2006. 20 с.
- Тема 38. Зобов'язання із відшкодування шкоди**
116. Про порядок відшкодування шкоди, завданої громадянinові незаконними діями органів, що здійснюють оперативно-розшукову діяльність, органів досудового розслідування, прокуратури і суду: Закон України від від 01.12. 1994 р. ВВРУ. 1995. №1. Ст.1.
 117. Багірова І. Застосування законодавства України щодо відшкодування моральної шкоди: проблемні питання. *Право України*. 2006. № 5.
 118. Барабаш О., Сиротинко С. Щодо протиправності дій при заподіянні моральної шкоди. *Право України*. 2000. № 9.
 119. Бічук Л. Цивільно-правова відповідальність за шкоду, заподіяну неповнолітніми. *Юридический вестник*. 2000. № 4. С. 89-93.
 120. Боровська І. Право фізичних осіб на відшкодування шкоди, заподіяної внаслідок порушення права на безпечне для життя та здоров'я довкілля. *Право України*. 2004. № 9. С. 58-60.
 121. Гринько С. Д. Деліктні зобов'язання римського приватного права: поняття, система, рецепція: монографія; за наук. ред. Є. О. Харитонova. Хмельницький: Видавництво Хмельницького університету управління та права, 2012. 724 с.
 122. Гринько С. Д. Рецепція деліктних зобов'язань римського приватного права в Україні та європейських країнах. Хмельницький: Хмельницький університет управління та права, 2012. 264 с.
 123. Ігнатенко В. Розвиток правового регулювання позадоговірних зобов'язань. *Вісник Академії правових наук України*. 2001. № 1 (24). С. 130-139.
 124. Ігнатенко В., Приступа С. Функціонально-компенсаційний аспект зобов'язань, що виникають внаслідок заподіяння шкоди. *Вісник Академії правових наук України*. 2001. № 2 (25). С. 149-154.

125. Ківалова Т. С. Зобов'язання відшкодування шкоди у цивільному законодавстві України (теоретичні аспекти) : монографія; М–во освіти і науки України; Одеська нац. юрид. акад. Одеса : Юридична література, 2008. 360 с.
126. Косінов С. Співвідношення заходів захисту і мір відповідальності у цивільному праві України. *Право України*. 1998. № 12.
127. Ніжинська І. Відшкодування шкоди, заподіяної незаконними діями правоохоронних органів, з Державного бюджету України. *Юридический вестник*. 2002. № 11. С. 40-44.
128. Ніжинська І. Про відшкодування шкоди, завданої незаконними діями органів дізнання та попереднього слідства в міліції. *Юридичний вісник*. 2000. № 4.
129. Петренко В. Деякі питання компенсації моральної (нематеріальної) шкоди. *Право України*. 1995. № 5-6.
130. Примак В. Визначення вини як умови цивільно-правової відповідальності. *Право України*. 2002. № 10. С. 115-117.
131. Русу С. Історія розвитку деліктних зобов'язань в Україні. *Право України*. 2001. № 2.
132. Русу С. Підстави звільнення від відповідальності за шкоду, заподіяну джерелом підвищеної небезпеки. *Право України*. 2002. № 4. С. 128.
133. Лазаренко Я. Особливості джерел підвищеної небезпеки в екологічній сфері: питання теорії та практики. *Право України*. 2002. № 4. С. 121-124.
134. Терещенко Н. Поняття джерела підвищеної небезпеки. *Право України*. 2000. № 11.
135. Чернадчук В. До питання про поняття моральної шкоди. *Право України*. 2001. № 2.
136. Чернадчук В. Право на відшкодування моральної шкоди: деякі аспекти. *Право України*. 2000. № 3.
137. Шимон С. Про розмір відшкодування моральної шкоди. *Право України*. 1998. № 12. С. 89-95.

4. ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ В ІНТЕРНЕТІ

1. <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/main/a> — Законодавство України на сайті Верховної Ради України.
2. <http://sc.gov.ua>/Вищий спеціалізований суд України з розгляду цивільних та кримінальних справ.
3. <http://vgsu.arbitr.gov.ua/> — Вищий господарський суд України.
4. <http://www.ccu.gov.ua/uk/index> — Конституційний Суд України.
5. <http://www.scourt.gov.ua/> — Верховний Суд України.
6. <http://www.president.gov.ua/documents/> — Офіційні документи на Офіційному представництві Президента України.
7. <http://www.kmu.gov.ua/control/> — Урядовий портал.
8. <http://www.minjust.gov.ua/> — Міністерство юстиції України.
9. <http://zakon.nau.ua/> — Професійна юридична система Мега-НаУ.
10. <http://www.ligazakon.ua/> — Ліга:Закон — головний правовий портал України
11. <http://www.nbuv.gov.ua/portal/> — Наукова періодика України на сайті Національної бібліотеки України ім. В. І. Вернадського.
12. <http://www.reyestr.court.gov.ua/> — Єдиний державний реєстр судових рішень.
13. <http://npu.in.ua/> — Нотаріальна палата України